

Odborná pracovní konference

Místní poplatky v praxi obcí a měst

7. prosince 2009,
velký konferenční sál Kanceláře veřejného ochránce
práv, Údolní 39, 602 00 Brno

Úvodní slovo

JUDr. Otakar Motejl, veřejný ochránce práv

*Ing. Marie Kostruhová, ředitelka odboru dozoru a kontroly veřejné správy
Ministerstva vnitra*

I. TEMATICKÝ BLOK

Druhy a stanovování místních poplatků

„Aktuální možnosti, problémy a limity současné právní úpravy místních poplatků“

JUDr. Stanislav Kadečka, Ph. D., Právnická fakulta Masarykovy univerzity

„Regulace místních poplatků v obecně-závazných vyhláškách – praxe ministerstva a judikatura US“

Mgr. Lenka Matějková, Ministerstvo vnitra

„Místní poplatky v praxi obcí a měst“

Jaromír Jech, výkonný místopředseda Svazu měst a obcí České republiky

„Podněty z činnosti veřejného ochránce práv v agendě místních poplatků“

Mgr. Barbora Kubíková, Kancelář veřejného ochránce práv

Diskuse

II. TEMATICKÝ BLOK

Poplatek za komunální odpad podle zákona o odpadech

„Podněty z činnosti veřejného ochránce práv“

RNDr. Jitka Seitlová, zástupkyně veřejného ochránce práv

„Poplatek za komunální odpad dle zákona o odpadech“

Mgr. Věra Dubanská, CSc., Ministerstvo životního prostředí

„Ministerstvo financí jako ústřední orgán pro poplatky za komunální odpad?“

Bc. Jaroslav Kratochvíl, Mgr. Aleš Šustr, Ministerstvo financí

„Poplatek za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech“

Ing. Martin Vaněček, Magistrát statutárního města Brno, člen Komise životního prostředí Předsednictva Svazu měst a obcí České republiky

Diskuse

III. TEMATICKÝ BLOK

Řízení o poplatcích, vymáhání

„Aktuální možnosti, problémy a limity současné právní úpravy řízení o poplatcích, vymáhání“

JUDr. Dana Šramková, Ph.D., Právnická fakulta Masarykovy univerzity

„Podněty z činnosti veřejného ochránce práv“

Mgr. Barbora Kubíková, Kancelář veřejného ochránce práv

Diskuse

I.

Druhy a stanovování místních poplatků

Přednášející, poskytnuté prezentace témata
jejich vystoupení

**„Aktuální možnosti, problémy a limity současné
právní úpravy místních poplatků“**

JUDr. Stanislav Kadečka, Ph. D., Právnická fakulta Masarykovy univerzity

**„Regulace místních poplatků v obecně-závazných
vyhláškách – praxe ministerstva a judikatura US“**

Mgr. Lenka Matějková, Ministerstvo vnitra

„Místní poplatky v praxi obcí a měst“

Jaromír Jech, výkonný místopředseda Svazu měst a obcí České republiky

**„Podněty z činnosti veřejného ochránce práv
v agendě místních poplatků“**

Mgr. Barbora Kubíková, Kancelář veřejného ochránce práv

Diskuse

Aktuální možnosti, problémy a limity současné právní úpravy místních poplatků

JUDr. Stanislav Kadečka, Ph. D.
Právnická fakulta Masarykovy univerzity:

- místní poplatky versus místní daně
- ekonomická nezávislost obcí
- úvahy obcí nad zavedením místních poplatků (náklady na správu)
- regulativní a fiskální funkce místních poplatků
- judikatura Ústavního soudu k obecně závazným vyhláškám obcí
- judikatura Nejvyššího správního soudu k místním poplatkům
- komplexní úprava problematiky obecně závaznou vyhláškou na základě několika zmocnění

Regulace místních poplatků v obecně-závazných vyhláškách – praxe ministerstva a judikatura Ústavního soudu

Mgr. Lenka Matějková
Ministerstvo vnitra

- úlevy a osvobození od povinnosti platit místní poplatky
- účel osvobození
- princip rovnosti a zákazu diskriminace
- způsoby regulace osvobození v OZV obcí
- otázka vyměření poplatku za užívání veřejného prostranství poplatníkovi, který je současně vlastníkem (spoluvlastníkem) tohoto prostranství
- praxe Ministerstva vnitra, judikatura Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu a Nejvyššího soudu

Regulace místních poplatků v obecně závazných vyhláškách – praxe ministerstva a judikatura Ústavního soudu

Mgr. Lenka Matějková

odbor dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra

Téma, ke kterému bych měla říct několik slov, je nazváno velmi obecně „*Regulace místních poplatků v obecně závazných vyhláškách – praxe ministerstva a judikatura US*“. Kdybych se však zabývala komplexně všemi podrobnostmi zavedení a výběru příslušných místních poplatků v obecně závazných vyhláškách obcí (dále též „OZV“), nezbyval by již příliš prostor pro detailnější charakteristiku těchto jednotlivých pojmů, ale celý výklad by sklouzl do pouhého teoretizování, ne-li konstatování toho, co stanoví zákon. Proto bych se zde chtěla zabývat pouze jedním z aspektů regulace místních poplatků, a to problematikou **stanovení úlev a osvobození od poplatků**.

Max Planck kdysi řekl: „Teorie bez praxe je prázdná, praxe bez teorie je slepá“, s čímž se leckdy plně ztotožňuji, a tak bych se v duchu tohoto citátu pokusila skloubit trochu z obojího, zejména pak přiblížit některé způsoby regulace osvobození v OZV a související výkladové problémy, se kterými se Ministerstvo vnitra v rámci své dozorové činnosti často setkává.

Jak vyplývá z čl. 11 odst. 5 LZPS (*daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona*) potřebují obce výslovné zákonné zmocnění k tomu, aby na svém území byly oprávněny vybírat peněžitá plnění v podobě místních poplatků. Jaké poplatky to jsou, stanoví opět jen zákon, a to zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZMP“). Jiné než v ZMP taxativně uvedené poplatky si obce na svém území nemohou autonomně zavádět.

K vydávání obecně závazných vyhlášek o místních poplatcích (dále též „OZV“) jsou tedy obce zmocněny § 14 odst. 2 ZMP. Toto ustanovení přesně říká, že „*Poplatky zavede obec obecně závaznou vyhláškou, ve které upraví podrobnosti jejich vybírání, zejména stanoví konkrétní*

sazbu poplatku, ohlašovací povinnost ke vzniku a zániku poplatkové povinnosti, splatnost, úlevy a případné osvobození od poplatků. U poplatku za užívání veřejného prostranství určí místa, která v obci podléhají poplatku za užívání veřejného prostranství.“

OZV jsou podzákonými právními předpisy, jejich úprava tudíž nejenže nesmí být v rozporu se zákonem, ale nesmí jít ani nad rámec zákona. Obce jsou při vydávání OZV limitovány mezemi své působnosti vymezené zákonem a nemohou upravovat otázky, které jsou vyhrazeny pouze zákonné úpravě, nebo které jsou již upraveny předpisy práva veřejného či soukromého. Minimální náplň OZV určuje ZMP, podrobnosti nechává na vůli obce. Pokud jde o podrobnosti týkající se stanovení úlev a případných osvobození, je třeba si nejprve vymežit, co rozumíme úlevou a co osvobozením.

Úlevu chápeme a v rámci publikace Edice dobré správní praxe ji charakterizujeme jako snížení poplatkové povinnosti, v OZV často vyjádřené procenty, ale není vyloučeno ani snížení stanovené pevnou částkou.

Za osvobození pak pokládáme úplné vyjmutí z poplatkové povinnosti, přičemž se jedná buď o osvobození ze zákona, které u jednotlivých poplatků stanoví přímo ZMP, nebo o osvobození konkrétně vymezené až v OZV, a to právě na základě zmíněného § 14 odst. 2 ZMP, které obcím v rámci podrobností pro vybírání místních poplatků umožňuje zavést úlevy či osvobození od poplatků nad rámec vynětí stanoveného přímo zákonem.

Toto vyjmutí či osvobození může být buď personální, kdy zákon nebo OZV vyjmenovává určité osoby, které poplatkové povinnosti nepodléhají, nebo jde o vyjmutí z titulu charakteru akce či zpoplatňované skutečnosti.

Personální vyjmutí stanoví ZMP např. u poplatku ze psů, od kterého jsou ze zákona osvobozeny bez rozdílu osoby nevidomé, bezmocné a osoby s těžkým zdravotním postižením, kterým byl přiznán III. stupeň mimořádných výhod podle zvláštního právního předpisu, osoby provádějící výcvik psů určených k doprovodu těchto osob, osoby provozující útulek zřízený obcí pro ztracené nebo opuštěné psy nebo osoby, o kterých to stanoví zvláštní právní předpis. Obdobné osvobození je stanoveno také u poplatku za lázeňský nebo rekreační pobyt (§ 3 odst. 2 ZMP), nebo u poplatku za užívání veřejného prostranství spočívajícího ve vyhrazení trvalého parkovacího místa (§ 4 odst. 3 ZMP).

V případě poplatku za povolení k vjezdu do vybraných míst a částí města poplatek ze zákona neplatí fyzické osoby mající trvalý pobyt nebo vlastníci nemovitost ve vybraném místě, jejich osoby blízké a manželé těchto osob a jejich děti a další osoby uvedené v ustanovení § 10 odst. 1 ZMP.

Z titulu zpoplatňované skutečnosti je osvobození ze zákona vymezeno u poplatku za zvláštní užívání veřejného prostranství, a to u akcí pořádaných na veřejném prostranství, jejichž výtěžek je určen na charitativní a veřejně prospěšné účely. Obdobné osvobození je u poplatku ze vstupného, který se neplatí z akcí, jejichž celý výtěžek je určen na charitativní a veřejně prospěšné účely, a u poplatku z ubytovací kapacity je vyjmuta ubytovací kapacita v zařízeních sloužících mj. sociálním a charitativním účelům nebo pro přechodné ubytování studentů a žáků.

Pouze u poplatku za provozovaný výherní hrací přístroj, za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a u poplatku za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace ZMP nestanoví výslovné vyjmutí z poplatkové povinnosti. Tím však není dotčena možnost, aby si obce právě s ohledem na § 14 odst. 2 ZMP zavedly osvobození i u těchto tří poplatků.

Obecně tedy osvobození od místního poplatku znamená, že poplatník místního poplatku z důvodu skutečností spočívajících ve vlastnostech jeho osoby či skutečností spočívajících v charakteru jím vykonávané činnosti je osvobozen od povinnosti platit místní poplatek, místnímu poplatku však podléhá, stále jde o poplatníka, jen osvobozeného od poplatkové povinnosti, ovšem nikoliv automaticky také např. od povinnosti ohlašovací.

Účelem tohoto institutu je především odstranění tvrdosti dopadu regulace provedené OZV na některé skupiny poplatníků. Není však vyloučeno, aby konkrétní osvobození sledovalo i jiné pozitivní dopady takové úpravy.

Příkladem lze uvést např. úlevu u poplatku za užívání veřejného prostranství formou umístění stavebních zařízení při rekonstrukcích domů, která je v OZV stanovena v závislosti na době trvání umístění tohoto zařízení s tím, že čím je kratší doba trvání záboru veřejného prostranství, tím je větší procento snížení (*Trvá-li umístění stavebního zařízení na veřejném prostranství 1 až 10 dní snižuje se poplatek o 75%*,

trvá-li zábor 11 až 20 dní, snižuje se poplatek o 50 %, trvá-li 21 až 30 dní o 25 %). Zde je patrný jednoznačný regulační účel takové úlevy, kdy je snahou, aby stavební lešení nestálo na veřejném prostranství, pokud to není nezbytné.

Tím, že se jedná o personální či věcné vyjmutí z poplatkové povinnosti přímo ex lege, není třeba jej opětovně citovat v OZV. Při naší dozorové praxi se však nezdřídkla setkáváme s tím, že obce velmi často ve svých OZV citují a přejímají zákonnou úpravu. Ministerstvo vnitra taková ustanovení v návaznosti na judikaturu ÚS¹ chápe jako informativní ustanovení bez normativních účinků a taková ustanovení tedy nepodrobuje dozorovému zásahu.

Pro stanovení úlev či osvobození od poplatků obecně závaznou vyhláškou sice ZMP žádné podmínky nestanoví, obec však musí respektovat, jak ostatně plyne i z judikatury Ústavního soudu (nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 16/02), ústavně zakotvený princip rovnosti a zákazu diskriminace. Úlevy či osvobození od poplatku tedy nesmí být založeny na ústavně nepřipustném rozlišování neboli diskriminaci. Při posuzování skutečnosti, zda tato ustanovení mohou být diskriminační nebo nikoliv, je třeba zkoumat smysl a účel daného osvobození (úlevy). S určitou skupinou obyvatel je možné zacházet rozdílně pouze, pokud účel, který je takovým zacházením sledován, je oprávněný (legitimní) a pokud prostředek, kterým je dosahováno tohoto účelu, je tomuto účelu přiměřený a je pro dosahování účelu nezbytný.

Sazba poplatku musí být vždy shodná pro poplatníky nacházející se ve stejné nebo srovnatelné skupině. Pokud jde o stanovení rozdílné výsledné sazby poplatku pro jednotlivé okruhy poplatníků (ve výsledku dosažená stanovením úlevy na poplatku), je třeba zohlednit právní úpravu rozsahu zpoplatnění obou okruhů poplatníků. Může se jednat o poplatníky s jinými podmínkami a potřebami a obec by měla mít možnost na tuto skutečnost reagovat při stanovení konkrétní výše poplatku. Rozdílná výše sazeb tohoto poplatku nemusí znamenat narušení rovnováhy v poplatkové povinnosti mezi oběma okruhy poplatní-

¹ uplatní se zásada *superfluum non nocet*, např. nález Ústavního soudu ze dne 16. února 1999, sp. zn. Pl. ÚS 15/97, publikovaném pod č. 69/1999 Sb. a pod č. 24 ve sv. č. 13 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu, str. 169 a násl. Pokud obecně závazná vyhláška stanoví povinnosti, které jsou uloženy zákonem, považuje Ústavní soud takové ustanovení za *superfluum* k zákonné úpravě, jež samo o sobě nemá normativní obsah, přičemž v pouhé redundanci nelze spatřovat dostatečný důvod pro konstatování protíústavnosti, resp. rozpornosti se zákonem.

ků, ale může být dána legitimním využitím kompetence obce určovat konkrétní sazbu poplatku podle odlišných podmínek.

Nelze například stanovit osvobození jen pro fyzické osoby a pomíjet osoby právnické bez bližšího zdůvodnění či patrného účelu takové úpravy.

U poplatku za zhodnocení stavebního pozemku se Ministerstvo vnitra často setkává s ustanovením vyjímajícím z poplatkové povinnosti občany obce, kteří měli v obci bydliště před určitým datem, nebo kolaudační rozhodnutí k budově nabylo právní moci před určeným datem. Při přezkumu se Ministerstvo vnitra dotazuje obce na důvody zavedení takové úpravy, přičemž příkladem legitimního důvodu pro stanovení takovýchto podmínek mohou být dotační podmínky poskytovatele dotace.

Jiným případem by bylo stanovení takového osvobození pro „starousedlíky“, kteří se připojují na novou kanalizaci současně s vlastníky nově postavených domů, kteří ještě nejsou v obci hlášeni k trvalému pobytu. Takové osvobození by již bylo možno posoudit jako diskriminační, nebude-li na straně obce dán jiný, v OZV neuvedený důvod.

Také se v poslední době objevují v OZV osvobození, která jsou podmíněna splněním ohlašovací povinnosti pouze na zvláštním formuláři stanoveném obcí. Taková ustanovení však nedoporučujeme, neboť by bylo možné je považovat za rozporná se zákonem, zejména pokud jde o stanovení předepsaných formulářů a určení, že výhradně prostřednictvím těchto formulářů lze splnit ohlašovací povinnost (kolize s § 21 odst. 2 a 3 zákona o správě daní a poplatků).

Jak už jsem zmínila, hlavní účel zavádění úlev a osvobození od poplatků je spatřován v odstranění tvrdosti dopadů zavedení poplatků na určité skupiny poplatníků, zejména vzhledem k jejich sociální situaci. Obce však tento účel ne vždy chápou.

Jako perličku bych uvedla nedávno zaznamenaný případ, kdy obec chtěla řešit prostřednictvím osvobození od místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů dopady chodníkové novely zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, a to tím způsobem, že poplatníky, kteří by na základě smlouvy uzavřené s obcí odklízeli určený úsek chodníků, by obec od poplatku osvobodila. Osvobození od poplatku by tedy plnilo funkci

ceny (úhrady) za poskytnutou službu či odměny za provedenou práci, což nejen že nesouvisí s předmětem poplatku, ale samotná aplikace takového osvobození by byla značně problematická.

Ráda bych v této souvislosti upozornila také na judikaturu Nejvyššího správního soudu, zejm. na rozhodnutí ze dne 23. ledna 2008, č. j. 2Afs 107/2007-168, které se týkalo poplatku ze psů a osvobození od povinnosti platit tento poplatek provozovatelů útulků pro psy. ZMP výslovně od poplatků ze psů osvobozuje pouze útulky zřízené obcí, což se samozřejmě nelíbí soukromým provozovatelům. Nejvyšší správní soud v tomto rozhodnutí vyložil, že útulky pro psy nepodléhají povinnosti platit poplatek ze psů, neboť je nelze podřadit pod pojem držitele psa dle § 129 občanského zákoníku. *Jestliže podle odst. 1 cit. ustanovení je držitelem „ten, kdo s věcí nakládá jako s vlastní nebo kdo vykonává právo pro sebe“, což v případě útulku pro psyzjevně naplněno není, není útulěk vůbec poplatníkem poplatku ze psů. Toto vynětí z okruhu subjektů s poplatkovou povinností se samozřejmě týká všech útulků, bez ohledu na osobu zřizovatele. Takto viděno proto výslovné zákonné konstatování osvobození od poplatku ze psů osoby provozující útulěk zřízený obcí zdejší soud považuje za zcela nadbytečné a poněkud zavádějící. Je proto chybou s ústavněprávními důsledky ze zmíněné redundance dovozovat povinnost platit poplatky ze psů (jen) soukromými útulky, jak v projednávaném případě učinil stěžovatel.*

Obce s ohledem na tento výklad v OZV osvobozují všechny útulky, což MV považuje za komplexní řešení a takováto ustanovení neshledává v rozporu se zákonem. Nicméně pokud by dle výkladu Nejvyššího správního soudu, provozovatel útulku pro psy neměl být považován za poplatníka, osvobození by zde nebylo vůbec na místě a elegantnějším řešením by se tak jevila spíše legislativní změna ust. § 2 odst. 2 ZMP ve smyslu vypuštění slov „zřízených obcí“.

Velmi diskutabilní je **otázka vyměření poplatku za užívání veřejného prostranství poplatníkoví, který je současně vlastníkem (spoluvlastníkem) tohoto prostranství nebo má s obcí uzavřenou nájemní smlouvu.**

Ústavní soud k této věci v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 21/02 konstatoval: *„Právní závěr, podle něhož by byl vlastník pozemku povinen platit poplatky za zvláštní užívání svého pozemku, který byl jako veřejné prostranství označen obecně závaznou vyhláškou obce, by mohl být, podle okolností, v rozporu s ústavní ochranou vlastnictví. V takovémto pří-*

padě by totiž došlo ke zpoplatnění výkonu vlastnického práva veřejnou mocí. Umístí-li tedy např. vlastník pozemku, označeného za veřejné prostranství, na svůj pozemek reklamní zařízení (...), neměl by zásadně být subjektem poplatkové povinnosti za zvláštní užívání veřejného prostranství. Nález se týkal řízení o návrhu skupiny poslanců PSP ČR na zrušení § 4 odst. 2 ZMP, v tehdy platném znění, a § 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Ústavní soud ve věci ochrany práv vlastníků odkázal na případné řízení před správními soudy, které vezmou v úvahu všechny relevantní okolnosti individuálního případu a podle toho rozliší výkon vlastnického práva od jeho eventuálního zneužití.

Na otázku, zda je poplatníkem místního poplatku za užívání veřejného prostranství také vlastník tohoto prostranství, nedostáváme uspokojivou odpověď ani od Nejvyššího soudu.

Ten se ve svých rozhodnutích zabývá problematikou vyvlastnění a nuceného omezení vlastnického práva ve vztahu k veřejnému prostranství, ale to pouze z pohledu soukromoprávního vztahu. Přesto je na místě zmínit alespoň základní myšlenkovou linii Nejvyššího soudu, podle kterého ustanovení § 34 zákona o obcích, nezakládá právo obce, aby vlastník pozemku, který je součástí veřejného prostranství, strpěl jeho bezplatné užívání. Ačkoliv existuje právní důvod v podobě užívání veřejného prostranství, jedná-li se o pozemek ve vlastnictví třetí osoby, má taková skutečnost za následek vznik bezdůvodného obohacení na straně obce plněním bez právního důvodu. Užívání veřejného prostranství není dle Nejvyššího soudu titulem, podle kterého by obci vzniklo oprávnění, aby vlastník pozemku poskytoval takové plnění bezplatně. Je-li pozemek ve vlastnictví třetí osoby součástí veřejného prostranství, obecné užívání znamená ve svém důsledku vyvlastnění bez náhrady. K tomu Ústavní soud naopak konstatuje, že označení soukromé nemovitosti za veřejné prostranství OZV nemůže být dávano na roveň vyvlastnění nebo nuceného omezení vlastnického práva (ve smyslu čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod), a to z toho důvodu, že práva a povinnosti vlastníka takového prostoru nejsou jeho prohlášením za veřejné prostranství přímo nijak dotčena, neboť příslušná OZV pouze deklaruje již existující stav.

Pokud pozemky spadající pod režim veřejného prostranství vlastní obec, setkáváme se s případy, kdy obce osvobodí od poplatku za zvláštní užívání veřejného prostranství samy sebe jakožto vlastníky těchto prostranství. Je otázkou, zda tak nediskriminují ostatní vlastníky. Z hlediska rozpočtu, se jeví takové osvobození jako vhodné, neboť vyměření a odvedení poplatku by bylo pouhým přesunem v rámci jednoho rozpočtu. Z hlediska ZMP totiž i obec jakožto uživatel veřejného prostranství např. umístěním stavebních zařízení spadá pod definici poplatníka. Jde o obdobnou konstrukci, jakou zvolil zákonodárce v případě daně z nemovitosti, kdy stát je také poplatníkem této daně, jen je zákonem výslovně osvobozen, stejně jako územní samosprávné celky, pokud jde o jimi vlastněné nemovitosti v jejich katastrálním území.

Pokud by ZMP stanovil přímo osvobození všech vlastníků nemovitostí (nejen obcí a měst, ale i třetích osob), které jsou v OZV deklarovány jako veřejná prostranství, vyřešilo by to jednou provždy z hlediska místního poplatku otázku možné diskriminace i problém možného rozporu s ústavní ochranou vlastnictví. Nedotklo by se to však již soukromoprávní roviny, která se v této věci také projevuje.

Nejvyšší soud totiž dovodil, že užívání veřejného prostranství je důvodem pro poskytování úplaty ze strany obce vlastníkovi takového pozemku. Je ovšem otázkou, zda zvláštní užívání veřejného prostranství vlastníkem by bylo důvodem pro nehrazení takové úplaty obcí, pozemek totiž charakter veřejného prostranství neztrácí. Pokud jde o zpoplatnění takového užívání místním poplatkem, v případě, kdy by i při zvláštním užívání veřejného prostranství měla obec vlastníkovi platit, byl by tento poplatek patrně významným regulačním nástrojem působícím na vlastníka v tom směru, aby pozemek vrátil zpět obecnému užívání.

Nadále zůstává v této souvislosti ještě otevřená otázka zpoplatnění nájemce pozemku místním poplatkem za užívání veřejného prostranství, a to jak v případě, kdy vlastníkem pozemku a tedy jeho pronájemcem je obec (souběh místního poplatku a nájmu), tak v případě, kdy vlastníkem zpoplatněného pozemku je třetí osoba. Pokud obec zahrne do osvobození nájemní smlouvy, které uzavře na užívání veřejných prostranství sama (mezi obcí a třetí osobou), vyvstává otázka, proč by neměly být osvobozeny i nájemní vztahy založené mezi soukromým vlastníkem veřejného prostranství a nájemcem.

Podotýkám jen, že v praxi se často objevují v OZV ustanovení, která právě tyto případy osvobozují, a to úplně nebo částečně, což lze jediné doporučit, neboť ZMP stanoví poměrně stroze, že poplatek za užívání veřejného prostranství platí fyzické i právnické osoby, které užívají veřejná prostranství způsobem uvedeným v zákoně. Tzn. že dle dikce zákona by poplatníkem měl být i vlastník či nájemce pozemku splňujícího znaky veřejného prostranství, které užívá zvláštním způsobem.

Vznesla jsem zde řadu otázek, ale i to bylo účelem – otevřít případnou diskusi nad přednesenými problémy.

Pro zajímavost a dokreslení určité dobré správní praxe si dovoluji ocitovat ustanovení jedné OZV, která nedávno prošla rukama Ministerstva vnitra a u níž si lze povšimnout, že zde osvobozuje všechny vlastníky, včetně sebe, jakož i všechny nájemní smlouvy.

Poplatku za užívání veřejného prostranství způsobem uvedeným v čl. 2 této OZV nepodléhají:

c) město

d) příspěvkové organizace zřízené městem

e) fyzické a právnické osoby, které užívají veřejné prostranství na základě smlouvy uzavřené s městem pro účely realizace stavebních prací, u nichž je město investorem,

h) poplatníci, kteří užívají veřejné prostranství ve vlastnictví města na základě platné nájemní smlouvy s městem

ch) vlastníci nemovitostí v případě, že užívají veřejné prostranství, které je v jejich vlastnictví a tuto skutečnost prokážou výpisem z katastru nemovitostí při oznamovací povinnosti...

Závěrem bych tedy shrnula, že OZV slouží k normotvornému naplnění ZMP v konkrétních podmínkách dané obce, avšak je třeba mít na paměti, že v otázkách spadajících pod režim ZMP nemůže obec v OZV vytvářet další pravidla či ukládat jiné povinnosti jdoucí mimo hranice právní úpravy. V případě úpravy úlev a osvobození od poplatků musí obce respektovat ústavně zakotvený princip rovnosti a zákazu diskriminace, kdy si nemůže stanovit bezdůvodně odlišná pravidla a od povinnosti platit místní poplatek osvobodit pouze určitou skupinu poplatníků.

Touto cestou bych ještě ráda poznamenala, že s účinností daňového řádu (zákon č. 280/2009 Sb.) se zrušuje ust. § 16 ZMP týkající se institutu prominutí poplatku. Protože nebude možné již tímto způsobem

řešit individuálně případná opomenutí při stanovení osvobození, lze obcím doporučit, aby v mezidobí do 1. 1. 2011 zvážily možnost některé případy, u nichž byl poplatek za stejných nebo podobných okolností vícekrát promíjen, zařadit do osvobození nebo úlev formou OZV. Formulace takových ustanovení ovšem musí odpovídat principu obecnosti právního předpisu a principu rovnosti. Při tvorbě vyhlášek je proto třeba věnovat maximální pozornost formulaci ustanovení týkajících se osvobození od poplatku tak, aby přesně odrážela účel, který obec zavedením osvobození sledovala. Slovy Nejvyššího správního soudu – Negativní následky nesrozumitelné či nepředvídatelné právní úpravy by měly jít k tíži autora a nikoliv adresáta takového právního předpisu.²

² rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. listopadu 2004, č. j. 2 Afs 122/2004-69 (publikovaný pod č. 474 ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 3/2005)

Místní poplatky v praxi obcí a měst

Jaromír Jech

výkonný místopředseda Svazu měst a obcí České republiky:

Svaz měst a obcí České republiky

jech@smocr.cz

- změna místních poplatků na místní daně
- přehled statistických údajů k jednotlivým druhům poplatků
- doporučení SMO ke změnám právní úpravy místních poplatků

Místní poplatky – jedna z nejsledovanějších priorit Svazu měst a obcí ČR

- O čem chci hovořit:
- Otázka výdajů oproti příjmům z „poplatků“ a „daní“
- Pozice Svazu v oblasti místních poplatků k stávající legislativní úpravě
- Pozice Svazu v oblasti místních poplatků do budoucna

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Otázka výdajů oproti příjmům z „poplatků“ a „daní“

- „Místní poplatek“ – výběr za konkrétní skutečnost (např. likvidace domovního odpadu; za psa; vstupné), využití příjmu podle rozhodnutí obce:
 - příjmy za odpady slouží většinou k výdajům na samotnou likvidaci odpadů
 - příjmy ze „psů“ slouží někde na zajištění čistoty, někde k umístění v útulku, někde jen jako další příjmový zdroj
- „Daň“ – příjem ze zákona (např. podíl obce na sdílených daních; daň z nemovitosti), využití příjmů absolutně volné, slouží k pokrytím rozličných druhů výdajů
- Pro úplnost zmiňuji „správní poplatek“ – příjem by měl teoreticky sloužit právě k pokrytí výdajů za pořízení požadované „služby“ (řidičský průkaz; stavební povolení; cestovní doklady...)
 - zásadní omyl (i státní správy) při určování výše správního poplatku – pojmání celkového výběru správních poplatků jako celek, bez ohledu na to, že např. žadatel o vydání stavebního povolení je saturován žadatelem o vydání řidičského průkazu či z přihlášeného motorového vozidla; jde o problematiku změn ve výši správních poplatků na úrovni tzv. „Obcí III“

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Pozice Svazu v oblasti místních poplatků k stávající legislativní úpravě

Svaz usiluje o:

- valorizaci maximálních sazeb, v současné době především u poplatku za odpad
- zlepšení často problematické správy
 - náklady versus výnosy
 - problém s neplátcí (režim „daně“ patrně vhodnější)
- co největší pravomoc obcí při stanovování osvobození či jiné úlevy

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Pozice Svazu v oblasti místních poplatků do budoucna

- Letitá snaha Svazu o zavedení tzv. „místní daně“, která by nahradila (transformovala, modernizovala) místní poplatky
 - sloučení stávajících místních poplatků
 - možnost „vypuštění“ (zrušení) některých (psy?), jako přežitých
 - precizace některých stávajících (zhodnocení stavebního pozemku?)
 - přiřazení nových skupin (stávající daň z nemovitosti – „z majetku“?)

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Pozice Svazu v oblasti místních poplatků do budoucna

- Jsou ještě dnes adekvátní hlasy z poloviny devadesátých let minulého století, které odmítaly místní daň s odkazem na prioritní „sjednocení daňového systému“, a poté teprve transformaci?
 - „standardní“ chaos v našich daních do roku 2008
 - „krizový“ chaos, jako důsledek hospodářské krize
- Problém nevyužívání možnosti příjmů z místních poplatků (hrazených občany dotyčné obce) versus současné podávání žádosti o státní (krajské) dotace, pocházející z daní „všech“ poplatníků z ČR

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Závěr

- Místní daň má potenciál přiblížit politiku občanům
 - možnost obce zvýšit (snížit!) místní koeficient u daně z nemovitostí
 - občan se začal více zajímat (kontrolovat), jak konkrétní zastupitelstvo nakládá s „jeho“ penězi
 - kontrola občana – nejlepší cesta k hospodárnému využití veřejných financí, nejlepší obrana proti korupci

Místní poplatky v praxi obcí a měst

Ing. Petr Vrána

Uherský Brod, místostarosta
Člen Finanční komise Předsednictva Svazu

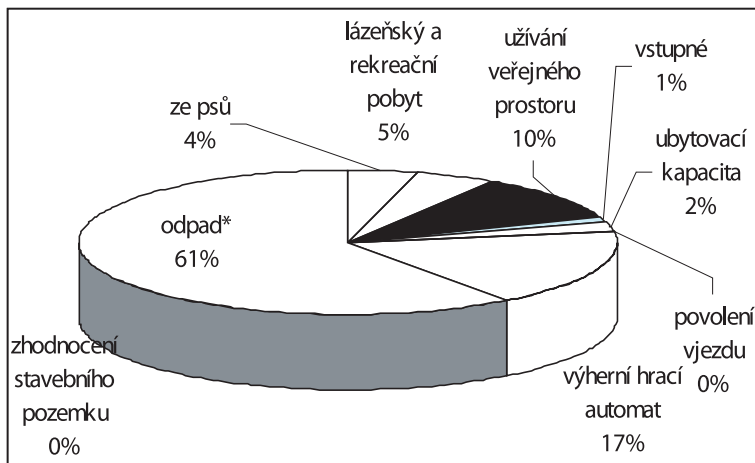
Dvacet let zákona o místních poplatcích

- 9 poplatků – jen některé opravdu využitelné, problém efektivnosti
- méně významný finanční zdroj
- nominální sazby postupně ztrácejí hodnotu
- problém vymáhání – finančně i časově náročné

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Celostátní inkaso místní poplatků (2008)

* v třídění dle rozpočtové skladby zahrnuje i poplatek podle § 17

Zdroj: MF ČR, ARISweb

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

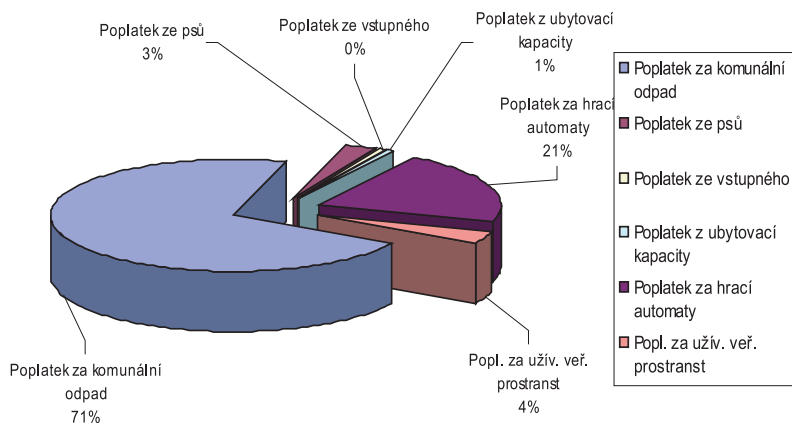
Uherský Brod a šest místních poplatků

- poplatek ze psů,
 - poplatek za užívání veřejného prostranství,
 - poplatek ze vstupného,
 - poplatek z ubytovací kapacity,
 - poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj,
 - poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Struktura místních poplatků Města Uherský Brod 2009

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Inkaso místních poplatků za rok 2009

poplatek za komunální odpad	6 800 000
poplatek ze psů	260 000
poplatek ze vstupného	40 000
poplatek z ubytovací kapacity	60 000
poplatek za hrací automaty*	2 000 000
poplatek za užívání veřejného prostranství	350 000

*odhad části místního poplatku, celkový výnos 4 mil. zahrnuje místní i správní poplatky

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Tvorba vyhlášek

- jedna souhrnná vyhláška o místních poplatcích
- ve druhé doplňující je stanoven místní poplatek za komunální odpad
- vyhláška byla od r. 2001 měněna 4x, navyšovaly se sazby PKO z původních 390,-Kč na 500,-Kč v r. 2010, dále se uprvoval rozsah osvobozených poplatníků

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Správa místních poplatků

- agendu poplatků vede 1 pracovník, 1 má v kompetenci vymáhání dlužných předpisů
- při výkonu exekucí spolupracujeme s exekutorským úřadem na základě smlouvy uzavřené od r. 2004.
- Kontrola úhrady poplatků
 - na základě kontrolních sestav jsou zjišťovány předpisy po lhůtě splatnosti
 - následně rozesíláno informativní upozornění na nedoplatek
 - platební výměry
 - výzvy k úhradě před exekucí
 - předání exekutorovi.

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Správa místních poplatků

- od roku 2004 vymoženo exekučně 1.250 tis. Kč pohledávek po lhůtě splatnosti,
- v současnosti celková výše předpisů z místních poplatků po splatnosti činí celkem 550 tis. Kč
(při objemu 9.500 tis. Kč celkového ročního výnosu z místních poplatků činí 5,7%)
- Efektivnost správy poplatků
 - mnoho různých poplatků
 - ideální zavést jednu „obecní daň“ vázanou na trvalý pobyt
 - v současnosti není shoda zákonodárců

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Doporučení na změny místních poplatků

- zvýšit maximální sazby – ponechat rozhodnutí na obci
- umožnit prodej pohledávky z nezaplacených místní poplatků
- odstranit možnost dvojího zdanění u PKO
(velká města si prosadila do zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech možnost 2 typů obecně závazných vyhlášek)
 - zpoplatňovat osoby dojíždějící za prací
 - zpoplatňovat osoby s trvalým pobytem
- obce toto dvojí zdanění řeší formou osvobození prokazující úhradu poplatku podle první varianty a připravují se tím o část příjmů na úkor velkých měst.

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Doporučení na změny místních poplatků

- zjednodušit nebo změnit výpočet poplatku za zhodnocení stavebního pozemku
 - stanovit limity poplatku s ohledem na počet obyvatel obce
 - koeficientem k cenové mapě pozemků

(současný rámec daný zákonem pro stanovení tohoto poplatku je téměř nepoužitelný)

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Děkuji za pozornost

petr.vrana@ub.cz

tel. 604 284 096

572 615 201

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Podněty z činnosti veřejného ochránce práv v agendě místních poplatků

Mgr. Barbora Kubíková
Kancelář veřejného ochránce práv

- poplatek ze psů
- snížená sazba při souběhu důchodů, provozovatel útulku nezřízeného obcí
- poplatek za užívání veřejného prostranství
- zvláštní užívání (ne)obecního pozemku nájemcem
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst
- zpoplatnění pozemní komunikace
- poplatek za komunální odpad
- „souběhy“ poplatků
- zahradní chatky
- nezletilci

Podněty z činnosti veřejného ochránce práv v agendě místních poplatků

Barbora Kubíková
Kancelář veřejného ochránce

Zajímavé případy

- **poplatek ze psů**
 - snížená sazba při souběhu důchodů
 - provozovatel útulku nezřízeného obcí
- **poplatek za užívání veřejného prostranství**
 - zvláštní užívání neobecního pozemku nájemcem
- **poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst**
 - zpoplatnění pozemní komunikace
- **poplatek za komunální odpad**
 - „souběhy“ poplatků
 - zahradní chatky
 - nezletilci

Poplatek ze psů při souběhu důchodů

Na sníženou sazbu poplatku ze psa má nárok i osoba, která pobírá současně starobní a vdovský (vdovecký) důchod.

§ 2 odst. 3 věta druhá zákona o místních poplatcích:

„Sazba poplatku ze psa, jehož držitelem je poživatel invalidního, starobního, vdovského nebo vdoveckého důchodu, který je jeho jediným zdrojem příjmů, ... činí až 200 Kč za kalendářní rok.“

do 31.12.2003:

„Sazba poplatku ze psa, jehož vlastníkem je poživatel invalidního, starobního a vdovského důchodu, který je jeho jediným zdrojem příjmu, činí až 200 Kč za kalendářní rok.“

vyhláška Ministerstva financí č. 216/1988 Sb., o místním poplatku ze psů a o lázeňském poplatku, účinná do 31. 12. 1990:

„Národní výbor stanoví výši poplatku ze psů za jednoho psa v rozpětí od 30 Kčs do 1000 Kčs ročně; jestliže je držitel psa osamělý důchodce do 400 Kčs ročně. ...“

Provozovatel útulku nezřízeného obcí poplatníkem poplatku ze psů?

§ 2 odst. 2 věta druhá zákona o místních poplatcích:

„Od poplatku ze psů je osvobozen držitel psa, kterým je ... osoba provozující útulek zřízený obcí pro ztracené nebo opuštěné psy....“

rozsudek Nejvyššího správního soudu

č.j. 2 Afs 107/2007 – 168 ze dne 23. ledna 2008

provozovatel útulku, který není vlastníkem psů, není držitelem psů ve smyslu ustanovení § 129 odst. 1 občanského zákoníku:

„Držitelem je ten, kdo s věcí nakládá jako s vlastní nebo kdo vykonává právo pro sebe.“

podstata péče o opuštěné psy nespočívá v podnikání (tzn. v činnosti vykonávané za účelem zisku) či v uspokojování vlastních zájmů poplatníka, nýbrž výhradně **ve službě veřejnosti**

nezbytnost ústavně konformního výkladu – neexistence srozumitelného a rozumného veřejného zájmu na **nerovnosti** spočívající v osvobození pouze těch útulků, které byly zřízeny obcemi

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

www.ochrance.cz

Zvláštní užívání neobecního pozemku

Pokud vlastník (nájemce) neobecního pozemku, který je veřejným prostranstvím, konkrétním způsobem zvláštního užívání nezneužívá svého vlastnického práva (práva odvozeného od práva vlastníka), není poplatníkem místního poplatku za užívání takového veřejného prostranství.

nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 21/02 ze dne 22. března 2005 (211/2005 Sb.)

čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod:

„Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.“

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

www.ochrance.cz

Zvláštní užívání obecního pozemku

rozsudek Nejvyššího správního soudu

č.j. 9 Afs 86/2008-89 ze dne 16. července 2009

„Pokud tedy pozemek splňující zákonné znaky veřejného prostranství zároveň **není ve vlastnictví subjektu, který jej užívá, může tomuto subjektu vyvstat povinnost platit za jeho užívání vlastníkoví nájemné**, a to i v případě, že tímto vlastníkem je obec, která tak (stejně jako jakýkoli jiný vlastník) naplňuje své oprávnění vyplývající jí z vlastnického práva. Nikomu, ani obci, totiž nelze upírat možnost poskytnout vlastní věc jinému za úplatu na základě řádně uzavřené nájemní smlouvy. V opačném případě by došlo k porušení zásady rovnosti vlastnického práva. Pozemek mající charakter veřejného prostranství tak případně lze užívat i na základě uzavřené nájemní smlouvy mezi obcí jako pronajímatelem a jiným subjektem jako nájemcem, tato **smlouva však nemůže mít vliv na povinnost subjektu platit místní poplatek za užívání veřejného prostranství obci.**“

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

www.ochrance.cz

Poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst versus zpoplatnění užití pozemní komunikace

§ 19 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích

„V mezích zvláštních předpisů upravujících provoz na pozemních komunikacích a za podmínek stanovených tímto zákonem smí každý užívat pozemní komunikace bezplatně obvyklým způsobem a k účelům, ke kterým jsou určeny (dále jen „obecné užívání“), pokud pro zvláštní případy nestanoví tento zákon nebo zvláštní předpis⁹⁾ jinak. Uživatel se musí přizpůsobit stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu dotčené pozemní komunikace.“

⁹⁾ zákon ČNR č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

www.ochrance.cz

§ 10 odst. 1 a 2 zákona o místních poplatcích

(1) Poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst (dále jen „vybraná místa,“) platí fyzická nebo právnická osoba, které bylo vydáno povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst. Poplatek neplatí fyzické osoby mající trvalý pobyt nebo vlastníci nemovitosti ve vybraném místě, osoby jim blízké, manželé těchto osob a jejich děti. Dále osoby, které ve vybraném místě užívají nemovitost ke své hospodářské činnosti nebo osoby, které jsou držiteli průkazu ZTP a jejich průvodci.

(2) Poplatek se vybírá za vydání povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst, do kterých je jinak vjezd zakázán příslušnou dopravní značkou.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

www.ochrance.cz

Obecně závazná vyhláška obce XY

Vybraná místa podléhající poplatku, do kterých je jinak vjezd zakázán dopravní značkou „Zákaz vjezdu všech motorových vozidel,, s dodatkovou tabulkou („Vjezd povolen po zaplacení místního poplatku“) „Mimo vozidel s povolením OÚ XY“, se vymezují takto:

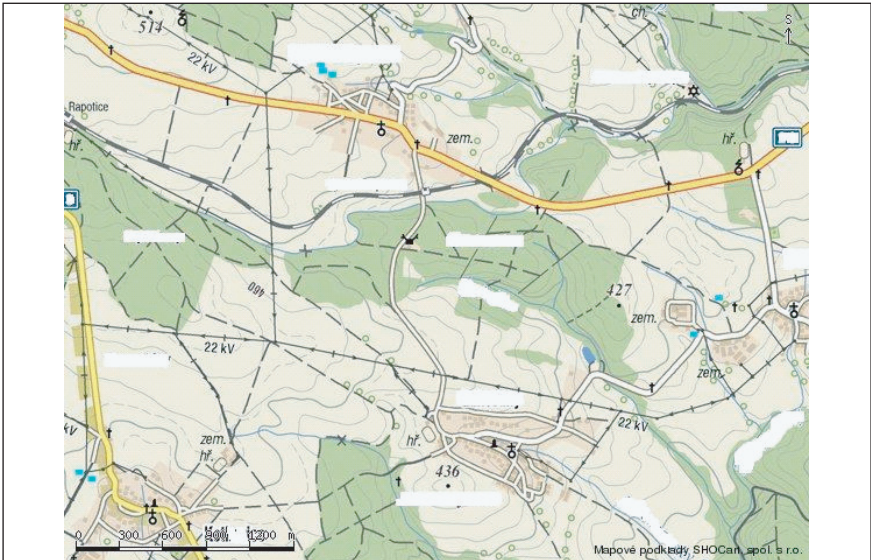
a) v místě vymezeném od křižovatky „U váhy“ po hájovnu č.p. 2

Od poplatku se **osvobozují:**

- a) fyzické osoby s trvalým pobytem v obci XY
- b) fyzické osoby vlastníci nemovitost v katastru obce XY
- c) fyzické osoby blízké^[1] osobám majícím trvalý pobyt nebo vlastníci nemovitosti ve vybraném místě, manželé těchto osob a jejich děti
- d) osoby, které ve vybraném místě užívají nemovitost ke své hospodářské činnosti
- e) osoby, které jsou držiteli průkazu ZTP a jejich průvodci
- f) jednotky HZS, PČR a vozidla lékařské první pomoci a zdravotní služby
- g) fyzické osoby s trvalým pobytem v obci ZA

[1] § 116 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

VEREJNÝ OCHRÁŇČE PŘÁV

www.ochrance.cz

VEREJNÝ OCHRÁŇČE PŘÁV

www.ochrance.cz

Úvahy ochránce

Vydáváním obecně závazných vyhlášek podle § 10 zákona o místních poplatcích nesmí docházet k porušování zákona o pozemních komunikacích, tedy k zavádění skrytého mýta. Vždy je třeba důsledně zkoumat, jaké je skutečné obsahové vymezení „vybraného místa“.

Pokud je „vybrané místo“ fakticky prázdnou množinou obsahující jen pozemní komunikaci, pak se nejedná o zpoplatnění v souladu se zákonem.

Nález Ústavního soudu sp. zn.: Pl. ÚS 23/2000

Ústavní soud zrušil obecně závaznou vyhlášku obce (dnes již města) Dobřichovice. Konstatoval, že most přes řeku nelze považovat za „vybrané místo“, jelikož v jeho případě jde nepochybně o součást pozemní komunikace. Vybraným místem je přitom třeba rozumět ucelenější, zpravidla osídlenou lokalitu, kterou s vnějším světem (okolím) komunikace jako dopravní cesta spojuje.

Poplatek za komunální odpad – zahradní chatky

V případě povahou určení sporných staveb (stavba kolaudovaná jako zahradní chatka) nezbude než rozlišit, zda v konkrétním případě jde skutečně o stavbu umožňující pouze, či převážně úschovu náradí (pomůcek, úrody, apod.) a dočasnou ochranu před nepohodou (kdy stavba není určena k individuální rekreaci) nebo o stavbu, která již skýtá možnost rekreace jejích uživatelů v tom smyslu, že poskytuje dostatečnou možnost soukromí a nerušeného odpočinku při trávení volného času (stavba je určena k individuální rekreaci). Konečně lze při přetrvávajících nejasnostech použít pravidla

„v pochybnostech ve prospěch“ a konstatovat, že stavba není určena k individuální rekreaci.

Protiargument může spočívat v námitce přehnaného formalismu, pokud jde o rozlišování mezi zahrádkářskou chatou a zahradní chatkou. Výjimečným pak není ani názor, že i skladování úrody a ukrytí nářadí představuje individuální rekreaci a že stavba určená k individuální rekreaci obecně nemusí být způsobilá k ubytování (trvalému či dočasnému bydlení). Zde lze ovšem kontrovat jak poukazem na ustanovení § 3 písm. d) vyhlášky č. 137/1998 Sb., tak samotným účelem právní úpravy místního poplatku.

VEREJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

www.ochrance.cz

Děkuji za pozornost

Mgr. Barbora Kubíková
barbora.kubikova@ochrance.cz
542 542 356

VEREJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

www.ochrance.cz

Diskuse

Poplatek ze psů

Otázka: Osoba chovající psa odmítá splnit svou poplatkovou povinnost s poukazem na to, že je pes přihlášen do evidence v jiné obci, která stanovila nižší poplatek, případně že pes patří osobě v jiné obci, která poplatek nezavedla. Jak může správce poplatku postupovat?

Odpověď: **Novela zákona o místních poplatcích, kterou byl s účinností od 1. ledna 2004 za poplatníka (opět) označen držitel psa (namísto vlastníka), umožnila učinit přítrž popsanému jednání. Držitelem je ve smyslu ustanovení § 129 občanského zákoníku ten, kdo s věcí nakládá jako s vlastní nebo kdo vykonává právo pro sebe. Pokud tedy správce místního poplatku má k dispozici důkazní prostředky, na nichž může založit závěr o tom, u koho se pes převážně nachází (kdo o psa skutečně pečuje bez ohledu na vlastnictví), může po případném vytýkacím řízení přistoupit k vyměření místního poplatku držiteli (poplatníkovi).**

Poplatek za užívání veřejného prostranství

Otázka: Je poplatníkem místního poplatku za užívání veřejného prostranství i vlastník (nájemce) neobecního pozemku, který je jako veřejné prostranství určen v obecně závazné vyhlášce obce?

Odpověď: **Veřejný ochránce práv zastává názor, že pokud vlastník (nájemce) neobecního pozemku, který je veřejným prostranstvím, konkrétním způsobem zvláštního užívání nezneužívá svého vlastnického práva (práva odvozeného od práva vlastníka), není poplatníkem místního poplatku za užívání takového veřejného prostranství. Názor vychází z nezbytného ústavně konformního výkladu zákona o místních poplatcích, případně zákona o obcích, který lze opřít i o nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 21/02. Zpoplatnění popsaného užívání by odporovalo ústavní ochraně vlastnictví, neboť by došlo ke zpoplatnění výkonu vlastnického práva veřejnou mocí. Podle č. 11 Listiny základních práv a svobod je nu-**

cené omezení vlastnického práva možné jen ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu

Otázka: Lze zpoplatnit skutečný zábor pozemní komunikace dlouhodobým parkováním vozidla? Co přesně se rozumí „vyhrazeným místem“?

Odpověď: Předpokladem zpoplatnění zvláštního užívání veřejného prostranství je předcházející vyhrazení trvalého parkovacího místa, proto nelze poplatek vyměřit pouze z důvodu faktického dlouhodobého (trvalého) parkování (odstavení) vozidla na pozemní komunikaci. Vyhrazením trvalého parkovacího místa se rozumí existence rozhodnutí silničního správního úřadu o povolení zvláštního užívání v podobě zřízení vyhrazeného parkování osobě, která o to požádala. Takové „vyhrazené parkoviště„ bývá označováno příslušnou dopravní značkou.

Poplatek ze vstupného

Otázka: Pořadatel kulturní akce vybírá odděleně za vstupné a za takzvané místenky. Odmítá pak platit místní poplatek ze vstupného za místenky.

Odpověď: Vstupným se rozumí částka, kterou účastník akce zaplatí za to, že se jí může zúčastnit, proto se za vstupné obvykle budou považovat i prostředky uhrazené za tzv. místenku (povinnou konzumaci apod.).

Otázka: Lze poplatek stanovit paušální částkou ve smyslu částky připadající na jednotlivého účastníka akce?

Odpověď: Takový způsob vymezení poplatku obecně nelze považovat za paušální. Paušální poplatek by měl být vázán spíše na celou akci nebo na určité časové období.

Poplatek z ubytovací kapacity

Otázka: Správce poplatku pochybuje o správnosti údajů zaznamenaných plátcem poplatku v jím předložené evidenční knize. Jak má postupovat?

Odpověď: Nejde-li o pouhou obecnou domněnku, ale o situaci, kdy má správce poplatku zcela konkrétní důvodné pochybnosti vycházející z jeho zjištění, zahájí vytýkácí řízení podle ustanovení § 43 zákona o správě daní a poplatků. To znamená, že ve své výzvě plátcí sdělí své pochybnosti a vyzve ho, aby se k nim vyjádřil, nejasnosti vysvětlil, nepravdivé údaje opravil nebo pravdivost údajů řádně prokázal. Sdělení pochybností musí být natolik konkrétní, aby plátcé mohl poskytnout určitou odpověď a předložit důkazní prostředky.

Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

Otázka: Je poplatníkem cizinec s povoleným dlouhodobým pobytem na území ČR?

Odpověď: Podle stávající právní úpravy nikoliv, muselo by jít o osobu s trvalým pobytem na území. Přípravená novela zákona o místních poplatcích počítá se změnou vymezení poplatníků. Budou jimi také osoby, jimž bylo v režimu zákona o pobytu cizinců uděleno povolení k dlouhodobému pobytu.

Otázka: Lze při stanovení výše poplatku zohlednit náklady na rekultivaci skládky (tvořenou finanční rezervu na rekultivaci, zajištění péče o skládku a asanaci po ukončení jejího provozu)?

Odpověď: Ne. Zákon o místních poplatcích stanoví, že sazbu poplatku tvoří částka stanovená na základě skutečných nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu, proto uvedený "náklad", započítat nelze. Teoreticky by však takové náklady mohly být zohledněny v případě kalkulace poplatku za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech, neboť výše tohoto poplatku vychází z předpokládaných oprávněných nákladů obce vyplývajících z režimu nakládání s komunálním odpadem.

Otázka: Je poplatníkem i nezletilá osoba, která většinou nemá vlastní majetek, ze kterého by mohla poplatek uhradit? Lze zaplacení vynutit na jejím zákonném zástupci?

Odpověď: Vymezení poplatníků nezohledňuje věk, a tím ani majetkové poměry poplatníků. Aktuální právní úprava neumožňuje postihnout majetek zákonného zástupce nezletilce k vymození nedoplatku nezletilce. Připravená novela zákona o místních poplatcích však počítá se zakotvením zákonného ručení za nedoplatky nezletilců jejich zákonnými zástupci.

Poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace

Otázka: Co se rozumí možností připojení na obcí vybudovanou stavbu vodovodu nebo kanalizace? Lze se poplatkové povinnosti bránit poukazem na to, že o takové připojení nejde v situaci, kdy vlastník pozemku bude k obecnímu vodovodu/kanalizaci připojen prostřednictvím několik metrů dlouhé přípojky vybudované jinou osobou (developerem)?

Odpověď: Popsaná skutečnost připojení prostřednictvím stavby jiného vlastníka nemá vliv na skutečnost zhodnocení stavebního pozemku možností připojení na obcí vybudovanou stavbu vodovodu nebo kanalizace.

Otázka: Lze splatnost poplatku stanovit až k okamžiku kolaudace stavby vybudované na zhodnoceném stavebním pozemku?

Odpověď: Stanovení okamžiku splatnosti poplatku náleží obci. V „odložení“ splatnosti poplatku až k okamžiku kolaudace stavby vybudované na zhodnoceném pozemku jí tedy nic nebrání. Musí však respektovat zákonem vymezený předmět poplatkové povinnosti (zvýšení hodnoty stavebního pozemku okamžikem vzniku možnosti připojení), a tím i poplatníka, jímž je vlastník pozemku k okamžiku jeho zhodnocení.

II.

Poplatek za komunální odpad podle zákona o odpadech

Přednášející, poskytnuté prezentace témata jejich vystoupení

„Podněty z činnosti veřejného ochránce práv“

RNDr. Jitka Seitlová, zástupkyně veřejného ochránce práv

„Poplatek za komunální odpad dle zákona o odpadech“

Mgr. Věra Dubanská, CSc., Ministerstvo životního prostředí

„Ministerstvo financí jako ústřední orgán pro poplatky za komunální odpad?“

Bc. Jaroslav Kratochvíl, Mgr. Aleš Šustr, Ministerstvo financí

„Poplatek za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech“

Ing. Martin Vaněček, Magistrát statutárního města Brno, člen Komise životního prostředí Předsednictva Svazu měst a obcí České republiky

Diskuse

Podněty z činnosti veřejného ochránce práv

RNDr. Jitka Seitlová
zástupkyně veřejného ochránce práv:

- vývoj právní úpravy poplatků za odpad obecně
- aktuální existence tří systémů zpoplatňování komunálního odpadu:
 1. místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů dle ustanovení § 1 písm. h) zákona o místních poplatcích,
 2. smluvní systém vybírání úhrady za komunální odpad ve smyslu ustanovení § 17 odst. 5 zákona o odpadech,
 3. poplatek za komunální odpad dle ustanovení § 17a zákona o odpadech
- odlišnost systémů v adresnosti, určení povinné osoby, limitu výše sazby a způsobu úhrady
- porovnání výhod a nevýhod jednotlivých systémů
- upozornění na možná rizika zavedení různých systémů obcemi (nerovnost – několikeré platby versus únik ze systému)
- apel na uvědomění tvůrců odpadu

Poplatek za komunální odpad dle zákona o odpadech

Mgr. Věra Dubanská, CSc.
Ministerstvo životního prostředí

- otázka kompetencí Ministerstva životního prostředí – rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 56/2009-58 ze dne 11. srpna 2009
- vymezení komunálního odpadu a jeho původce
- okamžik vzniku komunálního odpadu jeho odložením
- obec může zvolit některý ze tří možných systémů zpoplatnění komunálního odpadu
- porovnání výhod (nevýhod) jednotlivých systémů
- možnost kombinace systémů?
- povinnosti fyzických osob (odkládat komunální odpad na místech k tomu určených, komunální odpad odděleně shromažďovat, třídít a předávat k využití a odstraňování podle systému stanoveného obcí, pokud odpad v souladu s právní úpravou samy nevyužijí)

Poplatek za komunální odpad podle § 17a zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

1. Úvod

S ohledem na Rozsudek Nejvyššího správního soudu v Brně č.j. 1-As 56/2009 ze dne 11. srpna 2009, kterým tento soud uznal rozhodnutí MŽP ve věci odvolání proti rozhodnutí Magistrátu hl. města Prahy o platebním výměru poplatku za KO za nicotné z důvodu věcné nepřislusnosti MŽP (ve věci řízení o poplatku je odvolacím orgánem MF), což je nová skutečnost, která při jednání zástupců MV, MF a MŽP dne 5. 8. 2009 nebyla pochopitelně známa, budu se v tomto příspěvku zabývat pouze tím, co ze zákona o odpadech pro poplatek přímo vyplývá, tj. souvislostmi s úpravou nakládání s komunálním odpadem, případně porovnáním jeho významu pro třídění KO ve srovnání s dalšími 2 možnostmi platby za KO.

Obsah pojmu „komunální odpad“ je vymezen definicí § 4 písm. b) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“), jako veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob, který je uveden jako komunální odpad zvláštním právním předpisem (skupina 20 Katalogu odpadů), s výjimkou odpadů podobných, vznikajících podnikatelům při jejich nevýrobní podnikatelské činnosti. Odpad „podobný komunálnímu odpadu“ sice není zvlášť zákonem o odpadech definován, je však vymezen jednak legislativní zkratkou v rámci definice komunálního odpadu, jednak definicí § 2 odst. 2 vyhlášky č. 381/2001 Sb., kterou se stanoví Katalog odpadů, Seznam nebezpečných odpadů a seznamy odpadů a států pro účely vývozu, dovozu a tranzitu odpadů a postup při udělování souhlasu k vývozu, do-

vozu a tranzitu odpadů (Katalog odpadů) pro účely této vyhlášky. „(2) Odpadem podobným komunálnímu odpadu se pro účely této vyhlášky rozumí odpad podobného složení jako komunální odpad zařazený do skupiny odpadů 20 v Katalogu odpadů vznikající při nevýrobní činnosti právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání (např. v úřadech, kancelářích).“.

Podle § 4 písm. p) je původcem komunálních odpadů vznikajících na území obce, které mají původ v činnosti fyzických osob, na něž se nevztahují povinnosti původce, se za původce odpadů považuje obec. Obec se stává původcem komunálních odpadů v okamžiku, kdy fyzická osoba odpady odloží na místě k tomu určeném; obec se současně stane vlastníkem těchto odpadů,

2. Povinnosti a možnosti obce při nakládání s KO

A) POVINNOSTI OBCE

§ 17 odst. 1 zákona: Na obce, jako původce komunálních odpadů se vztahují veškeré povinnosti původců odpadů (§ 16) ze zákona (pokud zákonem není stanoveno jinak – např. obecně závazná vyhláška – systém třídění)

Obec je konkrétně pro KO povinna

A1) určit místa, kam mohou fyzické osoby odkládat komunální odpad, který produkují,

A2) zajistit místa, kam mohou fyzické osoby odkládat nebezpečné složky komunálního odpadu (např. zbytky barev a spotřební chemie, zářivky, rozpouštědla). Povinnost zajištění míst k odkládání nebezpečných složek komunálních odpadů obec splní určením místa k soustředování nebezpečných složek komunálního odpadu ve stanovených termínech, minimálně však dvakrát ročně, a dále zajištěním odvozu oprávněnou osobou. Obec může tento systém v případě potřeby doplnit pravidelným mobilním svozem oprávněnou osobou zajistí-li pravidelný svoz těchto odpadů oprávněnou osobou. *To už je první z možností obce*

B) MOŽNOSTI OBCE jsou dále

B1) Obec může ve své samostatné působnosti stanovit obecně závaznou vyhláškou obce systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů vznikajících na jejím katastrálním území, včetně systému nakládání se stavebním odpadem.

B2) Obec může zvolit jednu ze 3 zákonem stanovených možností platby za KO fyzickými osobami.

B3) Obec může uzavřít písemnou smlouvu s původci, kteří produkuje odpad zařazený podle Katalogu odpadů jako odpad podobný komunálnímu z činnosti právnických osob a fyzických osob oprávněných k podnikání, kteří mohou na základě této smlouvy za cenu dohodnutou s obcí a v této smlouvě uvedenu, využít systému zavedeného obcí pro nakládání s komunálním odpadem.

B4) Obec má možnost na základě smlouvy s osobou povinnou ke zpětnému odběru některých výrobků, stát se místem jejich zpětného odběru a stanovené vytríděné složky KO tak bezplatně předávat osobám povinným (vyplývá z § 38), aniž by se staly odpadem.

3. Povinnosti fyzických osob nepodnikajících (občanů obce)

- a) Fyzické osoby jsou povinny odkládat komunální odpad na místech k tomu určených obcí a
- b) Fyzické osoby jsou povinny ode dne, kdy tak obec stanoví obecně závaznou vyhláškou, komunální odpad odděleně shromažďovat, třídít a předávat k využití a odstraňování podle systému stanoveného obcí, pokud odpad samy nevyužijí v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy²⁵).

4. Povinnosti a možnosti podnikatelských subjektů při nakládání s odpadem podobným komunálnímu odpadu

Původci, kteří produkují odpad zařazený podle Katalogu odpadů jako odpad podobný komunálnímu z činnosti právnických osob a fyzických osob oprávněných k podnikání, **mohou** na základě smlouvy s obcí využít systému zavedeného obcí pro nakládání s komunálním odpadem. Smlouva musí být písemná a musí obsahovat vždy výši sjednané ceny za tuto službu.

Pokud smlouvu uzavřou, musejí plnit stanovený systém obce

Povinnost zapojit se do systému obce oprávněným k podnikání, které produkují odpad podobný komunálnímu, nelze zákonem uložit povinnost uzavřít smlouvu s obcí o využívání systému zavedeného obcí, protože pak by bylo nelogické, aby obci za využívání tohoto systému platili cenu. Cena je totiž podle zákona o cenách vždy smluvní, kdežto v tomto případě by smluvní být nemohla, neboť původci by neměli na výběr – museli by se napojit na systém obce, tedy i zaplatit cenu, kterou obec určí.

Pokud smlouvu s obcí neuzavřou, tj. nezapojí se do systému zavedeného obcí pro nakládání s komunálními odpady, vytrídí z odpadu jeho nebezpečné a využitelné složky (druhy odpadů z podskupiny odpadů 20 01) a zbylou směs nevyužitelných druhů odpadů kategorie ostatní odpad zařadí pro účely odstranění pod katalogové číslo samostatného druhu odpadu 20 03 01 Směsný komunální odpad. (§ 2 odst. 4 vyhlášky č. 381/2001 Sb.)

5. Platby za nakládání s komunálním odpadem

Obce mají možnost stanovit a vybírat určitou platbu na úhradu svých nákladů při nakládání s KO (nemusejí) a ode dne účinnosti zákona č. 275/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a změně některých dalších zákonů (tzv. Magistrátní novela), tj. od 1.1.2003, mají obce možnost volit mezi třemi různými způsoby platby za KO, a to:

- a) úhradu za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů od fyzických osob na základě smlouvy (podle § 17 odst. 5 zákona o odpadech ve znění zákona č. 275/2002 Sb.)
- b) poplatek za komunální odpad (dále jen „poplatek“) vznikající na jejím území (podle § 17a) zákona o odpadech ve znění zákona č. 275/2002 Sb.)
- c) poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (stanovený v § 84 zákona o odpadech změnou zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů).

Závazné je

- a) Při stanovování platby za komunální odpad platí, že na území jedné obce nesmějí být způsoby platby za KO vzájemně kombinovány, tj. musí být zvolen pouze jeden z výše uvedených tří způsobů (§ 17 odst. 3, § 17a odst. 1).
- b) oba poplatky je možné stanovit a vybírat pouze na základě obecně závazné vyhlášky o systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních.

Pro projednávání poplatku za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech, je z tohoto zákona dále důležité následující:

K důvodům, pro které byl tento poplatek do zákona doplněn novelou zákona o odpadech zákonem č. 275/2002 Sb.:

- 1) možnost obce zvolit si nejlépe jí vyhovující způsob platby za komunální odpad** – bylo splněno
- 2) Zahrnout pod definici „poplatníka“ co největší počet osob, které odpad na území obce produkují:**

§ 17a odst. 2: Poplatníkem je každá fyzická osoba, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad.

- a) **Stanovení poplatníka** jako každé fyzické osoby, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad., se sice může jevit jako výhoda oproti místnímu poplatku, ale protože spolehlivě lze **zjistit poplatníka**

pouze na základě trvalého pobytu z evidence obyvatel a nebo z katastru nemovitostí na základě vlastnictví stavby, lze tvrdit, že výhodou není.

b) Z této definice poplatníka dále vyplývá, že poplatníkem poplatku za KO stanoveného obcí není jen ten občan, kterému při jeho činnosti na území obce nevzniká komunální odpad, což se také na první pohled zdá být výhodou oproti místnímu poplatku. Avšak problémem je, když občan tvrdí, že mu žádný odpad nevzniká, protože všechny zbytky sám využije nebo odveze do místa trvalého pobytu nebo bydliště, což se stává u fyzických osob, které mají na území obce rekreační objekt. V těchto případech je třeba rozlišovat mezi fyzickými osobami, které mají na území obce trvalý pobyt, nebo zde pouze tráví dovolenou a platí některý z poplatků nebo úhradu na území více obcí.

Na základě § 3 zákona o odpadech lze s určitostí předpokládat, že každé fyzické osobě při její činnosti vznikají zbytky, kterých se bude zbavovat jako odpadu, protože jak z ustanovení § 3 odst. 2 vyplývá, zbavováním se movité věci příslušející do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 zákona o odpadech ve smyslu zákona o odpadech není pouze ten případ, že věc její vlastník sám využije způsobem stanoveným tímto zákonem a ostatními právními předpisy na ochranu životního prostředí. Vzhledem k tomu, že není možné, aby fyzická osoba, která není a nemůže být provozovatelem žádného zařízení určeného k nakládání s odpady (§ 12, 14 zákona o odpadech), mohla všechny druhy odpadů, které vznikají při její činnosti a ze kterých se komunální odpad stane v okamžiku, kdy je fyzická osoba odloží na místě k tomu obcí určeném, sama využít bez ohrožování životního prostředí a zdraví lidí, má nepodnikající fyzická osoba povinnost podle § 17 odst. 4 zákona o odpadech odkládat odpad (přesněji řečeno věci, kterých se zbavuje) na místě k tomu obcí určeném, a to i tehdy, pokud obec nevydá obecně závaznou vyhlášku. Vydá-li ji, musejí fyzické osoby postupovat podle systému stanoveného vyhláškou obce. To znamená, že fyzická osoba, která ze zákona o odpadech nikdy není původcem ani oprávněnou osobou, nemůže odpad odstraňovat jinak, než v systému obce.

Presumpce, že každé fyzické osobě při její činnosti vznikají nepoužitelné zbytky, kterých se nakonec zbavuje, hodlá zbavit nebo musí zbavit jako odpadu, není stanovená přímo zákonem o odpadech, ale vyplývá zcela zřejmě z výše uvedeného. Produkce komunálního odpadu však není podmíněna pouze vznikem nepotřebných zbytků, ale i tím, že jsou odloženy na místě obcí k tomu určeném. Až v okamžiku, kdy fyzická osoba, která není původcem odpadu, věc odloží na místě obcí určeném, se tato věc stává komunálním odpadem, jehož vlastníkem a původcem je obec. Pokud obec stanovila obecně závaznou vyhláškou poplatek za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech, je tato fyzická osoba jeho poplatníkem.

Je zřejmé, že pokud fyzická osoba má v obci trvalý nebo dlouhodobý pobyt, potom nemá legální možnost odkládat věci, kterých se zbavuje, na území jiné obce, tj. komunální odpad nepochybně produkuje a poplatek podle § 17a platí obci výše uvedené.

Poněkud jiná situace může nastat, pokud jde o fyzickou osobu, která vlastní na území obce, která zavedla poplatek podle § 17a zákona o odpadech, pouze rekreační objekt, který nevyužívá dlouhodoběji tak, aby se zapojila do systému nakládání s komunálním odpadem v této obci, a zároveň platí za komunální odpad i v místě svého trvalého pobytu jakýmkoliv ze 3 možných způsobů platby za komunální odpad (místní poplatek, poplatek podle § 17a nebo úhradu podle § 17 odst. 5 zákona o odpadech). Pokud taková fyzická osoba správci poplatku tvrdí, že odpad na území obce, kde má pouze rekreační objekt, neprodukuje, protože nepotřebné zbytky neodkládá na místa touto obcí určená, ale odváží jej a odkládá na místech k tomu určených obcí, kde má trvalý pobyt, a správce poplatku má o tomto tvrzení pochybnosti, je nutné před vyměřením poplatku zahájit vytýkácí řízení a takové osobě prokázat opak. Neprokáže-li správce poplatku tuto skutečnost, je třeba mít za to, že taková osoba není poplatníkem a vyměření poplatku nelze doporučit.

Stručně řečeno: je nepochybné, že každému při jeho činnosti vzniká odpad a že ne všechen může v souladu s předpisy sám využít. Ale poplatek je stanoven za komunální odpad a ten vzniká až, je-li fyzickou osobou odložen na místě obcí určeném, což je povinností fyzické osoby,

ale není stanoveno, na území které obce, má-li více možností. *(nevýhoda oproti místnímu poplatku za systém nakládání s odpady, kde je poplatník vymezen trvalým pobytem a vlastnictvím rekreačního objektu).*

3) Další důvod pro zavedení poplatku za KO bylo **Zvýšit motivaci poplatníků na třídění KO**

Výhodou poplatku za KO měla být podle zdůvodnění k zákonu č. 275/2002 Sb., kterým byl zaveden, **motivace občanů k předcházení vzniku a třídění odpadu**, jejíž absence byla místnímu poplatku za systém nakládání s KO vytýkána. Motivačním faktorem mělo být stanovení maximální výše poplatku za KO podle předpokládaných oprávněných nákladů obce vyplývajících z režimu nakládání s komunálním odpadem a rozvržených na jednotlivé poplatníky podle počtu a objemu nádob určených k odkládání odpadů připadajících na jednotlivé nemovitosti nebo podle počtu uživatelů bytů a s ohledem na úroveň třídění tohoto odpadu (§ 17a odst. 5). V praxi se však ukazuje, že takto obce stanovují poplatek na plátce, ale rozúčtování poplatků na jednotlivé poplatníky plátcem poplatku je možné pravděpodobně pouze rovnoměrně. Není totiž stanoven způsob rozúčtování, čímž mizí i to, co mělo být další výhodou tohoto poplatku oproti místnímu poplatku, tj. že bude zohledněn stupeň třídění KO jednotlivými poplatníky. Plátce většinou rozúčtuje poplatek plošně – na počet obyvatel domu.

Místní poplatek za systém nakládání s odpady však podobnou plošnou motivaci má také. Je jí částka uvedená pod písmenem b) jako složka poplatku, kterou může zastupitelstvo stanovit na základě skutečných nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu (tedy nikoliv za provoz systému). Maximální výše je stanovena do 250 Kč za osobu a kalendářní rok, tj. u trvalého pobytu na člena domácnosti, u rekreačního objektu na vlastníka. Obec ale v obecně závazné vyhlášce musí stanovit rozúčtování na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu podle skutečných nákladů předchozího roku. Částku b) poplatku stanoví obec každoročně změnou vyhlášky. Výše částky b) poplatku bude tedy záviset na množství netříděného komunálního odpadu a na nákladech obce na jeho sběr

a svoz. Přestože bude tato částka stanovena opět paušálně na poplatníka, měla by všechny poplatníky motivovat ke snaze produkovat co nejméně netříděného odpadu. Část b) poplatku je tedy míněna jako motivační složka poplatku.

Další možnost motivace občanů ke třídění odpadů dává obcím § 15 zákona o místních poplatcích, podle kterého mohou obce obecně závaznou vyhláškou stanovit podmínky osvobození nebo poskytnutí úlevy při placení poplatků.

Výhodami poplatku za KO podle § 17a zákona o odpadech, oproti ostatním dvěma možným způsobům platby za KO, je tedy snad jedině:

a) oproti úhradě podle § 17 odst. 5

- 1) menší administrativní náročnost
- 2) Na rozdíl od úhrady uvedené v bodě a), která je smluvní cenou (soukromoprávní prostředek), která se sjednává dohodou mezi prodávajícím a kupujícím a jejíž výše odpovídá rozsahu poskytnuté služby, daně a poplatky jako veřejnoprávní prostředky jsou platební povinností, které stát stanoví zákonem (nebo o jejichž zavedení si na základě zmocnění v zákoně rozhoduje obec sama v rámci samostatné působnosti) a jejichž účelem je zajištění určitých příjmů pro úhradu celospolečenských potřeb, tj. pro veřejný rozpočet, aniž se přitom poskytuje zdaňovaným subjektům ekvivalentní protiplnění. Tedy – pokud neuzavřou fyz. osoby s obcí smlouvu, úhrada padá. Poplatek platit musí, pokud produkuje na území obce KO.

b) oproti místnímu poplatku podle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů by výhodou (či nevýhodou-podle úhlu pohledu) jak bylo uvedeno, mělo být

- 1) stanovení poplatníka jako každé osoby, při jejíž činnosti odpad vzniká (na rozdíl od poplatku uvedeného dále v bodě c – fyzická osoba, která má v obci trvalý pobyt a fyzická osoba, která má ve vlastnictví stavbu určenou nebo sloužící k individuální rekreaci, ve které není hlášena k trvalému pobytu žádná fyzická osoba). Výhodou by mohlo být pouze tehdy, je-li ho možné zjistit (viz výše).

- 2) Vyšší motivace k třídění KO – jak již bylo uvedeno, není tak výrazná jak se očekávalo.

6. Závěr

Tímto příspěvkem jsem chtěla upozornit obce na ten fakt, že v případě komunálního odpadu jim zákon o odpadech dává více možností, než povinností a je jen na nich volit optimálně k situaci a možnostem obce.

Obecným cílem nakládání s odpady je maximální snížení jeho produkce a množství nebezpečných složek v něm za současného maximálního využití jeho vytríděných složek. Je nasnadě, že výše poplatku by se měla stanovovat podle množství skutečně produkováného odpadu a stupně jeho třídění, nikoli jen podle počtu obyvatel. Je ovšem otázkou, je-li možné zavést takový systém platby, který by byl schopen z této zásady vyjít a zároveň nepřinášel jiné nevýhody jak pro životní prostředí, tak z hlediska jeho vůči občanům spravedlivého a vůči obcím jednoduše a transparentně použitelného nastavení. Platba za odpad (a nikoli za osobu) je samozřejmě spravedlivější a i motivující (vede ke snižování objemu odpadu, i ke zvýšení jeho třídění). Nicméně tento způsob platby s sebou přináší nejrůznější rizika a efekt může být i opačný, a to tehdy, kdy se výši poplatku motivované osoby zbaví odpadu v rozporu se zákonem, tedy i v rozporu se zavedeným systémem obce (odkládání odpadů na místech k tomu neurčených a zakládání tzv. černých skládek, odkládání směsného odpadu do nádob určených pro odpady separované atd., spalování odpadů v rozporu se zákonem o ochraně ovzduší). Nastavené systémy úhrad za komunální odpad jsou většinou „kombinované“, tj. odráží se nejen platba na osobu, ale i na množství produkováného a tříděného odpadu. I tato skutečnost, byť v daleko menší míře, je stále ještě motivující a je třeba připomenout, že i když finanční motivace je stále zřejmě nejúčinnější, nelze zapomínat ani na osvětu a vzdělávání. Rovněž dostatek a vhodné rozmístění nádob na tříděný odpad hraje velmi důležitou roli.

Obecně se ukazuje, že se zavedením poplatku podle § 17a zákona o odpadech se zvýší počet černých skládek. Naopak, je-li zaveden místní poplatek, tak tam, kde byli občané zvyklí odpad třídít, třídí dál.

Lze konstatovat, že ani jeden ze tří uvedených způsobů platby za KO není ideální, možná není ideální ani to, že zákon vylučuje aplikaci dvou nebo více způsobů platby na území jedné obce. Každopádně, ale zákon volbu nabízí a závisí na velikosti obce, počtu obyvatel, převládajícím typu zástavby a dalších parametrech, který způsob obec zvolí. Pokud má dostatek možností získat finance jinak, nemusí platbu od občanů vybírat vůbec.

Ministerstvo financí jako ústřední orgán pro poplatky za komunální odpad?

Bc. Jaroslav Kratochvíl,
Mgr. Aleš Šustr,
Ministerstvo financí

- nesouhlas s rozsudkem Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 56/2009-58 ze dne 11. srpna 2009 – otázka pravomoci Ministerstva financí ve vztahu k poplatku podle § 17a zákona o odpadech
- argumentace usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 17. prosince 2008, č.j. Komp 1/2008 – 107
- kompetenční (kdo), procesní (jak) a hmotněprávní (kdo) normy – procesní norma nezakládá kompetenci odvolacímu orgánu
- Ministerstvo financí popírá svou pravomoc, nebude-li spor vyřešen dohodou s Ministerstvem životního prostředí, podá k Nejvyššímu správnímu soudu kompetenční žalobu

Poplatek za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech

Ing. Martin Vaněček

Magistrát statutárního města Brno, člen Komise životního prostředí
Předsednictva Svazu měst a obcí České republiky

- nevýhody místního poplatku za komunální odpad
- únik poplatníků ze systému založeného na místě hlášeného trvalého pobytu
- nedostatek motivace poplatníků k třídění
- zákonný limit místního poplatku neumožňuje pokrýt skutečné náklady obce
- náklady systému odpadového hospodářství – statistické údaje
- úvahy o zavedení poplatku za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech statutárním městem Brno

Poplatek za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech

Ing. Martin Vaněček
vedoucí OŽP MMB

BRNO – místní poplatek

- od roku 2002 zaveden místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru,.. podle § 10b zákona 565/1990 Sb., v platném znění
- OZV – 17/2004, o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů
- OZV stanovena maximální částka 500 Kč na osobu (v roce 2002 – 493,- Kč/osoba)
- Poplatníků: 387 796 a dále 8 165 „vlastníků“ chat
- OZV jsou osvobozeny tři skupiny:
 - vlastníci staveb určených nebo sloužících k individuální rekreaci
 - osoby na úřední adrese (v Brně je zvláštní matrika pro celou ČR)
 - třetí a další dítě ve společné domácnosti
- osvobození se týká 33 551 osob

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Brno – místní poplatek

- Stávající způsob zpoplatnění systému nakládání s komunálními odpady ve městě Brně již delší dobu vykazuje řadu nedostatků. Kapitální platba, tedy platba za osobu, je sice administrativně pohodlná, má však výrazná negativa:
 - umožňuje zhruba 50 000 lidí, kteří v Brně bydlí, ale nemají zde hlášeno trvalé bydliště, „uniknout“ ze systému zpoplatnění,
 - nemotivuje občany k třídění, přestože systém nakládání s recyklovatelnými složkami odpadu je pro město ziskový,
 - konzervuje stav rozevírajících se nůžek, kdy náklady na provoz systému hrazené z rozpočtu města neustále rostou, ale výnosy z poplatků stagnují, neboť výše platby za osobu je shora omezena ustanovením zákona o odpadech.

Svaz měst z obcí ČR

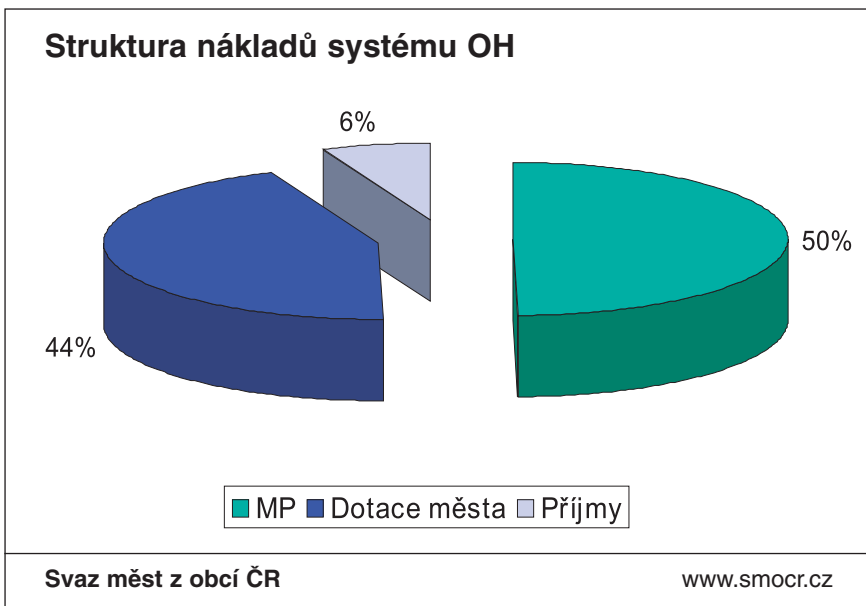
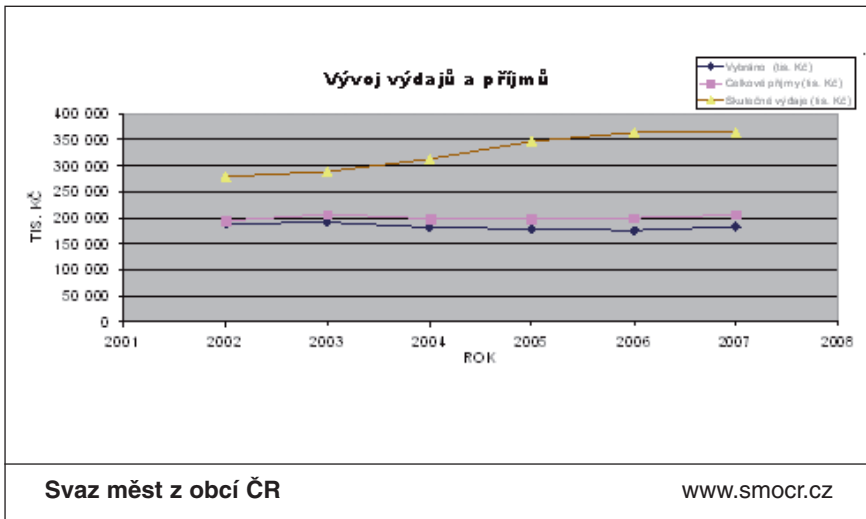
www.smocr.cz

Brno – místní poplatek

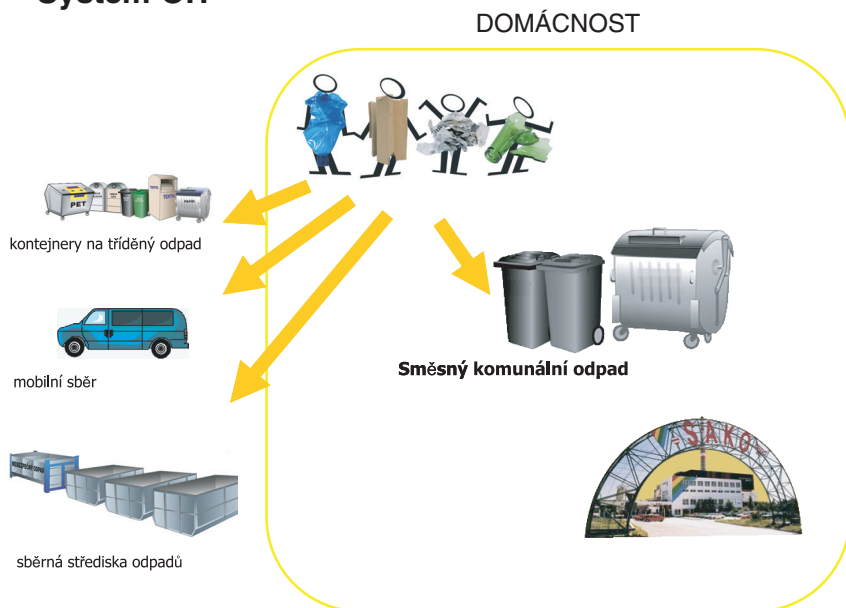
Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Vybráno, popl. (tis. Kč)	187 632	190 265	180 816	178 042	175 921	182 100
Celkové příjmy (tis.Kč)	193 883	206 382	197 400	197 922	199 572	205 035
Skutečné výdaje (tis.Kč)	279 083	288 900	312 473	346 159	363 194	365 444

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

System OH

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Cíle změny

- **Cílem předkládaného záměru změny způsobu úhrady** za nakládání s komunálním odpadem v Brně je tuto situaci řešit ve prospěch občanů města i městského rozpočtu, a to:
 - **zajistit** i nadále veřejnou službu nakládání s komunálním odpadem ve stejné kvalitě a za cenu srovnatelnou se stávajícím stavem,
 - **podpořit třídění** a další materiálové využívání komunálního odpadu,
 - **snížit zátěž** rozpočtu města spojenou s financováním systému nakládání s komunálním odpadem.

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Charakteristika poplatku za komunální odpad

- Kritérium, od něhož se platba odvíjí, je odvozeno od vlastního faktu produkce komunálního odpadu a je spojené s **množstvím a četností vývozu nádob** na směsný KO.
- **Poplatníkem** je každá fyzická osoba, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad. Plátcem poplatku je vlastník nemovitosti, kde vzniká komunální odpad. Jde-li o budovu, ve které vzniklo společenství vlastníků jednotek podle zvláštního zákona, je plátcem toto společenství. Plátce poplatek rozúčtuje na jednotlivé poplatníky. V současné době tento způsob zpoplatňování užívá zhruba 20 % obcí v ČR, včetně Prahy.
- **Oznamovací a registrační povinnost** je přenesena na **plátce** – tím je vlastník nemovitosti, kde vzniká komunální odpad. Plátce je osoba, která pod vlastní majetkovou odpovědností odvádí správci daně daň vybranou od poplatníků nebo sraženou poplatníkům.
- **Výše poplatku** není jednotná, je stanovena podle předpokládaných oprávněných nákladů obce vyplývajících z režimu nakládání s komunálním odpadem (věcně usměrňovaná cena), rozpočtená na jednotlivé poplatníky podle počtu a objemu nádob, připadajících na jednotlivé nemovitosti. Je možné též zohlednit počet uživatelů bytů, rozměry bytů a úroveň třídění tohoto odpadu. V rámci poplatku za komunální odpad lze výši poplatku stanovit úměrně počtu sběrných nádob u nemovitosti a intervalu svozu, tj. celkové produkci odpadu v nemovitosti. Plátce poplatku má ohlašovací a registrační povinnost ve smyslu § 33 odst. 13 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.

Očekávané výhody přechodu na systém poplatku za KO

- **Nárůst příjmu** z výběru poplatků do rozpočtu města při zachování zhruba stejné ceny služby pro občana, tomu odpovídající celkové snížení příspěvku z rozpočtu města na systém nakládání s komunálním odpadem.
- **Spravedlivé zpoplatnění všech uživatelů systému** bez ohledu na formální hledisko trvalého pobytu. Finanční zátěž je tak rozložena i na studenty bydlící na privátech či mimobrněnské zaměstnance místních podniků, kteří nedojíždějí denně do práce.
- **Zavedení prvku motivace ke třídění odpadů**, neboť výše platby je odvozena od množství vyprodukovaného směsného (nevytříděného) odpadu.
- Rozúčtování poplatku za komunální odpad do několika splátek (měsíčních, čtvrtletních) umožní plynulejší výběr poplatku.
- Možnost plynulé úpravy výše poplatku dle uskutečněné služby. Stabilizace výše příspěvku z rozpočtu města – zajištění dlouhodobé nezávislosti města na zákonem stanovené horní hranici výše poplatku.
- V dlouhodobém horizontu menší administrativní zatížení pro město – plátců bude řádově méně (nyní 370 000, po změně systému zhruba 20 000).
- Sběrná nádoba bude vázána na nemovitost, což umožní lepší péči a údržbu nejen nádob, ale i míst pro umístění nádob.
- Všechny sběrné nádoby v systému jsou zaplacený konkrétním plátcem.

Výše poplatku

Cena jednotlivých kategorií sběrných nádob na komunální odpad							
Druh nádoby	60 l	60 l	110 l	120 l	140 l	240 l	1100 l
Interval svozu	Svoz 1x za 14 dnů	Svoz 1x týdně					
Svoz (Kč)	282	564	1046	1140	1328	2280	10460
Údržba (Kč)	94	188	244	259	299	432	2199
Hmotnost odpadu (kg)	196	393	720	786	917	1572	7200
Spalné (Kč)	250	500	917	1000	1167	2002	9168
Celkem (Kč)	626	1252	2207	2399	2794	4714	21827
Počet uživatelů nádoby - produkce odpadu 4 l/os./den	1	1 - 2	3 - 4	4	5 - 6	9	40
Cena na osobu (Kč) při dotaci města 10%	563	1126-563	661-497	539	502-418	472	491
Počet sběrných nádob v systému (ks) – únor 2008		2301	26411	5172	1341	12857	3934
Svaz měst z obcí ČR				www.smocr.cz			

Možná rizika přechodu na systém poplatku za KO

- Negativní reakce poplatníků na změnu systému (změny systému jsou vždy provázeny negativními reakcemi).
- Počáteční investice z rozpočtu města související s novým programovým vybavením. Nezbytná realizace intenzivní informační kampaně o změně systému.
- Paralelní správa obou způsobů úhrady po časově omezený úsek. Dočasný nárůst administrativy.
- Komplikovanější vymáhání dluhů a nedoplatků.
- Nutnost větší ostražitosti poplatníka vůči plátcí, který rozúčtuje poplatek dle vlastních kritérií (počet obyvatel v bytě, zohlednění třídění odpadu, rozloha bytu). Navýšení poplatku

o vlastní náklady plátce spojené s administrativou poplatku. Obojí je však již nyní běžné například při správě nájmu a jiných společných nákladů na fungování domu.

- Předpokládaná snaha některých plátců o spekulativní snížení počtu sběrných nádob, což by mohlo vyústit v nárůst černých skládek, příp. přepřínování sídlištních kontejnerů. Tuto snahu však lze omezit (viz Obecně závazná vyhláška hl. m. Prahy č.5/2007) zavedením povinnosti vlastníka objektu zajistit minimální dostatečný objem sběrných nádob definovaný vyhláškou (4 litry /os./den).

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Děkuji za pozornost

Svaz měst z obcí ČR

www.smocr.cz

Diskuse

Otázka: Fyzická osoba s trvalým pobytem v jedné obci vlastní rekreační nemovitost v jiné obci, která zavedla poplatek za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech. Rekreační nemovitost užívá pravidelně o víkendech. Má povinnost odložit zbytky v obci, na jejímž území se nachází její rekreační nemovitost? Může odvázet odpad do místa trvalého pobytu? Je poplatníkem poplatku za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech?

Odpověď: V průběhu konference nedošlo ke shodě.

Ministerstvo životního prostředí zastává názor, podle kterého komunální odpad vznikne až okamžikem jeho odložení. Současně má za to, že fyzická osoba může odpad z rekreační nemovitosti odvázet do místa svého trvalého pobytu – v takovém případě není poplatníkem poplatku dle § 17a zákona o odpadech.

Veřejný ochránce práv naopak zastává názor, že vznik komunálního odpadu nelze ztotožňovat až s okamžikem zbavování se ho. Odpadem je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit. Ochránce proto tvrdí, že je povinností fyzických osob zapojit se do systému obce, na jejímž území odpad takto vznikne, nepovažuje proto za možné odvázet odpad do místa trvalého pobytu a s poukazem na to se bránit povinností úhrady poplatku podle § 17a zákona o odpadech obci v místě skutečného vzniku odpadu.

Otázka: Jak bude Ministerstvo životního prostředí s ohledem na rozsudek Nejvyššího správního soudu (sp. zn. 1 As 56/2009) při neexistenci precedentního práva v ČR postupovat v případě obdržení odvolání na úseku poplatku za komunální odpad podle § 17a zákona o odpadech?

Odpověď: Aktuálně Ministerstvo financí eviduje dvě postoupená odvolání. Pokud nedojde k vyřešení kompetenčního sporu mezi Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem financí dohodou, podá Ministerstvo financí k Nejvyššímu správnímu soudu kompetenční žalobu.

III.

Řízení o poplatcích, vymáhání

Přednášející a témata jejich vystoupení

**„Aktuální možnosti, problémy a limity současné
právní úpravy řízení o poplatcích, vymáhání“**

JUDr. Dana Šramková, Ph.D., Právnická fakulta Masarykovy univerzity

„Podněty z činnosti veřejného ochránce práv“

*Mgr. Barbora Kubíková, Kancelář veřejného ochránce
práv*

Diskuse

Aktuální možnosti, problémy a limity současné právní úpravy řízení o poplatcích, vymáhání

JUDr. Dana Šramková, Ph.D.
Právnická fakulta Masarykovy univerzity

- subsidiární použití zákona o správě daní poplatků „šitého na míru“ daním, nikoliv místním poplatkům – úvahy o podrobnější procesní úpravě správy místních poplatků zákonem o místních poplatcích
- n etapy správy daní: registrace, vyměrování, placení
- n stadia daňového (poplatkového) řízení: zahájení řízení, zjišťování podkladů (dokazování), rozhodnutí, případně opravné prostředky, výkon rozhodnutí
- n ohlašovací povinnost – možnost uložení sankce za její nesplnění
- n možnost stanovení formulářů pro ohlášení, případně pro vyměření, v příloze obecně závazné vyhlášky obce
- n možnost předpokládat deklaraci nulové poplatkové povinnosti s možností následného vyměření poplatku za použití pomůcek (za splnění určitých podmínek)
- n nemožnost promíjení místních poplatků obecním úřadem s účinností od 1. ledna 2011 – zrušení § 16 zákona o místních poplatcích a nový daňový řád – obce mohou zvážit vhodnou úpravu svých vyhlášek – zakotvit osvobození (úlevy) pro případy, v nichž obecně přistupovaly k prominutí
- n zásady daňového (poplatkového) řízení – pokud zákon o správě daní a poplatků (daňový řád) sám neobsahuje úpravu odpovídající základním zásadám zakotveným v § 2 až 8 správního řádu, použijí se zásady zakotvené správním řádem, přestože zákon o správě daní a poplatků (daňový řád) aplikaci správního řádu vylučuje (viz § 177 správního řádu)

Aktuální možnosti, problémy a limity současné právní úpravy řízení o poplatcích, vymáhání

JUDr. Dana Šramková, Ph.D.

JUDr. Ivana Pařízková, Ph.D.

Právní úprava de lege lata obecně

■ **Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích:**

- Stanoví katalog místních poplatků a mantinely pro úpravu obcemi v rámci OZV v souladu s čl. 11 odst. 5 Listiny ZPS:
 - Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.
- Obsahuje jen několik ustanovení o procesu správy poplatků

■ **Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (ZSDP):**

- Předpis “šitý na míru, především pro správu daní
- Zákon v rámci širšího pojetí termínu “daň, počítá i s poplatky (viz legislativní zkratka daň dle § 1 odst. 1 ZSDP), ale systematicky vyhovuje spíše správě daní ÚFO
- Příliš složité a nákladné postupy pro správu místních poplatků, stávající úprava pro malé obce obtížně využitelná

Masarykova univerzita Právnická fakulta

www.law.muni.cz

Systematika zákonné úpravy de lege lata

■ **Zákon o místních poplatcích:**

- Zákon proces upravuje jen okrajově (zejm. § 11 a násl.)
- V dalším zákon odkazuje na ZSDP

■ **Zákon o správě daní a poplatků (ZSDP):**

- ZSDP upravuje proces správy daní a poplatků, pro obce však poněkud komplikovaně
- ZSDP vylučuje subsidiaritu správního řádu:
 - Při správě daní se zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, nepoužije s výjimkou postupu podle § 175 při vyřizování stížnosti.

Masarykova univerzita Právnická fakulta

www.law.muni.cz

■ **Správní řád**

- Otázka argumentace pro využití základních zásad správního řádu i pro správu daní
- § 99 ZSDP vs. § 177 správního řádu:
 - § 177 správního řádu: Základní zásady činnosti správních orgánů uvedené v § 2 až 8 správního řádu se použijí při výkonu veřejné správy i v případech, kdy zvláštní zákon stanoví, že se správní řád nepoužije, ale sám úpravu odpovídající těmto zásadám neobsahuje.
- Viz např. § 2 odst. 4 správního řádu:
 - Správní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.

Masarykova univerzita Právnická fakulta

www.law.muni.cz

Právní úprava de lege lata – ZSDP a ZMP

- Stávající ZSDP je nesystematický, lze však vysledovat a odlišit:
 1. Etapy správy daní
 2. Stádia daňového řízení
(ve smyslu legislativní zkratky “daň,, zahrnující i poplatky)
- Ad 1. Etapy správy “daní,,:
 - Registrace daňových subjektů
Včetně vyhledávání
 - Vyměřování daní
Přijímání deklarací (přiznání, hlášení), vlastní vyměřování
 - Placení daní (inkasní správa)
Evidence, přijímání plateb, vymáhání daňových dluhů a daňová exekuce

Masarykova univerzita Právnická fakulta

www.law.muni.cz

V rámci procesu správy místních poplatků je možné využít:

- Registrační povinnost – ohlášení
 - Dle § 33 ZSDP lze stanovit (jednoduchý) tiskopis
 - Forma – např. příloha vyhlášky obce
 - Lze stanovit lhůty pro podání a informaci o změnách
 - Při nedodržení – lze pokuta dle § 37 a § 37a ZSDP jako sankce za porušení povinnosti nepeněžitě povahy
- Vyměřování
 - Pokud bude pro obec (dle velikosti, .) výhodné, i zde lze využít tiskopis
- Placení
 - Např. splatnost ve lhůtě pro podání hlášení

Masarykova univerzita Právnická fakulta

www.law.muni.cz

Ad 2. Stádia daňového řízení:

- Zahájení řízení
- Zjišťování podkladů včetně zajištění průběhu a účelu řízení (dokazování)
- Vydání rozhodnutí
- _____
- Přezkoumání rozhodnutí (opravné prostředky)
- Výkon rozhodnutí

Masarykova univerzita Právnická fakulta

www.law.muni.cz

Právní úprava de lege ferenda

- S účinností k 1.1.2011 stávající ZSDP nahradí novým **zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád**
- Související změny zvl. předpisů budou provedeny na základě zákona č. 281/2009 Sb.:
- **Změny v rámci zákona o místních poplatcích:**
 - Rozšíření stávajícího § 11 ZMP
 - Možný problém u sankcí: nově dle § 11 odst. 4 ZMP nebude možné ani udělení pokuty (s výjimkou pokuty pořádkové)
 - Zrušení stávajícího § 12 a § 13 ZMP
 - Nový § 14a výslovně stanoví náležitosti ohlášení + lhůty
 - *Opět je zde možné využití tiskopisu stanoveného v příloze vyhlášky obce*
 - Zrušení stávajícího § 16 ZMP (viz dále)

Masarykova univerzita Právnická fakulta

www.law.muni.cz

Ad Prominutí daně (poplatku):

- § 16 ZMP ve znění účinném do 31.12.2010:
 - Obec, která poplatky spravuje, může na žádost poplatníka z důvodu odstranění tvrdosti poplatků nebo jeho příslušenství zcela nebo částečně prominout.
- Prominutí daně v ZSDP:
 - Viz § 55a ZSDP
 - V zásadě promíjí MF ČR, ministerstvo však k promíjení může zmocnit správce daně

■ § 16 ZMP bude s účinností k 1.1.2011 zrušen, ale:

■ Prominutí daně v novém daňovém řádu:

- § 259 odst. 1: Pokud zákon stanoví orgánu veřejné moci pravomoc zcela nebo částečně prominout daň nebo příslušenství daně, lze tak učinit na základě žádosti daňového subjektu nebo z moci úřední.

Masarykova univerzita Právnická fakulta

www.law.muni.cz

Vymáhání daní

Do 31. 12. 2010:

- Pouze kusá úprava v rámci části šesté ZSDP:
 - Viz § 73 ZSDP a § 73a ZSDP
 - V dalším odkaz na postup dle OSŘ

Od 1. 1. 2011:

- Rozsáhlejší úprava v rámci části třetí, hlavy V., dílu 5 daňového řádu:
 - Viz § 175 a násl. daňového řádu
 - Přes podrobnější úpravu zachována pro daňovou exekuci subsidiarita OSŘ

Masarykova univerzita Právnická fakulta

www.law.muni.cz

Shrnutí:

- Stávající systém právní regulace správy místních poplatků se pro většinu obcí jeví jako ne příliš vhodný
- Obcím lze doporučit zvážení zavedení tiskopisů pro ohlášení poplatkové povinnosti (např. jako přílohu vyhlášky)
- V souvislosti s novým daňovým řádem od 1.1.2011 sice dojde k řadě změn, přesto dořešení všech stávajících problémů správy místních poplatků nelze očekávat
- De lege ferenda se jako řešení svébytné problematiky místních poplatků jeví zvláštní (samostatná) úprava (např. přímo v ZMP)

Podněty z činnosti veřejného ochránce práv

Mgr. Barbora Kubíková
Kancelář veřejného ochránce práv

- tříletá lhůta k pravomocnému vyměření místních poplatků (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. května 2006, č.j. 5 Afs 42/2004-61)
- problematické informace podávané správcem místního poplatku – upozornění na možnost vymáhat místní poplatek „bez dalšího“, aniž byl vydán platební výměr
- praktický postup obcí při vlastní exekuci
- výzva k zaplacení nedoplatku v náhradní lhůtě
- vymáhat vlastními silami, je-li to možné
- za žádných okolností nevyužívat advokátů k pouhému sepsání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce)
- vymáhání nedoplatků nezletilců
- podnět Svazku měst a obcí okresu Karviná požadující změnu právní úpravy směrem k možnosti vymáhání dluhů postizením dávek státní sociální podpory příkázáním jiné peněžité pohledávky

Diskuse

Otázka: Jak vymáhat nedoplatky nezletilých poplatníků na místních poplatcích?

Odpověď: Právní úprava neumožňuje postihnout k vymožení takového nedoplatku jiný majetek než majetek poplatníka (nezletilce). Pokud takový poplatník aktuálně žádným majetkem nedisponuje, nezbude než činit kroky zabraňující marnému uplynutí lhůty k vymáhání daňových nedoplatků a vyčkat změny majetkové situace poplatníka. Následně by poplatník měl být přímo vyzyván k zaplacení nedoplatku v náhradní lhůtě (do té doby byl v řízení zastoupen svým zákonným zástupcem). Pro případ nesplnění povinnosti lze následně postupovat stejně jako u ostatních poplatníků (viz další diskusi). Připravená novela zákona o místních poplatcích počítá se zakotvením zákonného ručení za nedoplatky nezletilců jejich zákonnými zástupci.

Otázka: Jak řešit odpisy místních poplatků z důvodu nedobytnosti např. úmrtí poplatníka (dědické řízení předloženo popř. zastaveno podle § 175h odst. 2 o.s.ř. apod.)?

Odpověď: Nedoplatek (dluh) bez ohledu na jeho odepsání trvá, zanikne však uplynutím lhůty, v níž se promlčuje právo vybrat a vymáhat daň. (Teoreticky se kdykoliv může dodatečně objevit majetek zesnulého poplatníka.) Nelze-li v konkrétním případě z povahy věci zabránit marnému uplynutí základní šestileté promlčecí lhůty provedením úkonu směřujícího k vybrání, zajištění nebo vymožení nedoplatku, který by běh lhůty přerušil, zanikne nedobytný nedoplatek již uplynutím šesti let po roce, ve kterém se stal splatným (ve kterém byl daňový dlužník zpraven o posledním úkonu).

Otázka: Jak může správce poplatku získat informace o exekuci postizitelném majetku (příjmech) dlužníka – povinnost součinnosti třetích osob (zjištění bankovního účtu, oslovení zdravotních pojišťoven, ČSSZ, stavebních spořitelén).

Odpověď: Na základě obecného ustanovení § 34 odst. 1 a 2 zákona o správě daní a poplatků může správce místního poplatku vyzvat státní orgány (např. orgány sociálního zabezpečení) a orgány územních samosprávných celků k poskytnutí konkrétních údajů potřebných pro vymáhání poplatku. Zdravotní pojišťovny ani banky (včetně stavebních spořitelen) takto sice oslovit nemůže, vůči nim však může určité informace vyžadovat na základě ustanovení § 34 odst. 7 (zdravotní pojišťovny) a § 34 odst. 11 zákona o správě daní a poplatků (banky a spořitelni a úvěrní družstva). Výzva musí současně splňovat podstatné náležitosti rozhodnutí podle zákona o správě daní a poplatků (viz vzor 6.3.7). Za nesplnění povinnosti součinnosti může správce místního poplatku uložit pokutu.

Postup některých orgánů sociálního zabezpečení, které odmítají poskytnout informace správcům místního poplatku s odkazem na ustanovení § 14 odst. 3 písm. b) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, s tím, že nejsou "správci daně z příjmů,, podle názoru veřejného ochránce práv neobstojí. Předmětné ustanovení pouze "zrcadlí,, ustanovení § 34 odst. 6 zákona o správě daní a poplatků (nesoulad mezi těmito ustanoveními nadto s účinností od 1. ledna 2011 v důsledku novelizace odpadne). Ustanovení § 34 odst. 6 ovšem nevylučuje aplikaci § 34 odst. 1 a 2 zákona o správě daní a poplatků, jehož důsledkům se proto nelze vyhnout poukazem na § 14 odst. 3 písm. b) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Ke vztahu § 34 odst. 1 a 2 k § 34 odst. 6 zákona o správě daní a poplatků viz nálezn Nejvyššího správního soudu ze dne 15. dubna 2009, č.j. 2 Afs 62/2008-72.

Otázka: Jak postupovat u občanů, kteří nemají dávky, nepracují a mají minimální majetek (většinou už i více zástav – pohledávek na nemovitosti)?

Odpověď: Veřejný ochránce práv zastává názor, že by správce místního poplatku měl nedoplatky vymáhat vlastními silami za předpokladu, že takový postup není spojen s nepoměrnými obtížemi. Uvědomuje si, že není v možnostech většiny správců místních poplatků vést exekuci prodejem movitých či dokonce nemovitých věcí. Pokud tedy nelze exekuci vést srážkami ze mzdy či

jiných příjmů nebo příkázáním pohledávky (z účtu u peněžního ústavu či jiné peněžité pohledávky), nezbude než podat návrh na nařízení soudního výkonu rozhodnutí nebo na nařízení exekuce, pokud ovšem existuje postižitelný majetek. (Došlo-li by k zastavení exekuce pro nemajetnost dlužníka, byl by oprávněný – obec – povinen uhradit exekutorovi paušálně určené či účelně vynaložené výdaje.) Ochránce apeluje na obecní úřady, aby nevyužívaly právních služeb advokátů k samotnému sepsání návrhu – hrubě řečeno k primitivnímu vyplnění formuláře, který soudní exekutoři běžně zveřejňují na svých webových stránkách.

Otázka: Které sociální dávky lze postihnout exekucí?

Odpověď: Exekuci vůbec nepodléhají peněžité dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc), jednorázové dávky státní sociální podpory a příspěvek na bydlení. Ostatní opakující se dávky státní sociální podpory lze postihnout pouze částečně – srážkami. Způsob výpočtu srážek přibližuje například informační leták dostupný na www.ochrance.cz.